

יד
מהרי"ע

שערי יצחק השיעור השבועי

מפי מרן הגאון
הרב יצחק רצאבי שליט"א
פוסק עדת תימן

נמסר במוצש"ק
אמור
אייר ה'תשפ"ג ב'של"ד
בבית המדרש "פעולת צדיק"
בני ברק

לק"י

נושאי השיעור:

חמשה טעמים ומקורות לעניין עשיית מדורות אש בל"ג בעומר.

התייחסות למ"ש בס' ואין למו מכשול לגבי מה שכתב מרן שליט"א בשע"ה כי בתימן לא נהגו לעשות מדורות בל"ג בעומר, והבהרה לגבי זה וכיצד בזה מקומות שכתוב בשע"ה בלשון 'לא נהגו בתימן', כי אין הכוונה שאין לנהוג כן גם בזמנינו.

התייחסות למובא בעלון 'בית נאמן', כי כביכול בני ק"ק תימן יע"א מסתפרים ומתגלחים כרגיל בימי העומר.

כשם שכלי המלחמה שנשתכללו כיום לצורך המלחמה הגשמית, כך יש לשכלל את כלי המלחמה לצורך המלחמה הרוחנית, תוספת דברים בעניין 'שבתות לקדשנו' לחיזוק עניין הקדושה ובפרט לגבי המכשירים-המכשילים כיו"ב, כגון מכשיר שיואמי חצי טאצ', ועצות מעשיות לחיזוק העניין. דברי הגר"י זילברשטיין שליט"א בעניין השלטים 'בלי גיוס אין פיוס' – לגבי בחורי הישיבות הקד' שאינם מתגייסים לצבא, התייחסות מרן שליט"א לכללות עניין זה.

התייחסות לטענת המיעוט בא"י, כי הרוב איננו חשוב, מחמת שהינם צ'חצ'חים אשר לא מן ה'אליטה'. בלי אמונה, אין מדינה. ללא מצוה, לא יועיל צבא. השמאלנים יצאו מדתם ומדעתם. בשבח המודעות שפורסמו בעניין שלא לשיר 'לכבוד התנא האלוקי' בפת"ח, אלא האלוקי בחירק.

כל הזכויות שמורות

יוצ"ל ע"י מוסדות יד מהרי"ץ בני ברק

טלפקס: 03-5358404. נייד: 050-4140741

דוא"ל: yad@maharitz.co.il

להאזנה לשיעור דרך הטלפון:

קול יהודי תימן – 072-33-23-642 שלוחה 6

מספר השיעור בקו "קול יהודי תימן" – 690

לשמיעת השיעור במערכת קול הלשון – 03-6171031

השיעור מוקדש על ידי ידידנו היקר הרב חיים בן איתן לוי הי"ו, ממדינת ניו יורק שבארצות הברית, לרגל פתיחת כולל דיינות "צדק ושלום", בראשות ראש הכולל שלו הרה"ג רבי מיכאל רושן שליט"א. אשר התנדב ביד רחבה ובנפש חפצה למוסדות יד מהרי"ץ. וזאת מלבד מה שנדבה רוחו אותו בתקופה האחרונה, לזכות תורמים נוספים מארצה"ב, למען הדפסת והפצת החוברות 'שערי יצחק', להגדיל תורה ולהאדירה. ולהצלחתו ולהצלחת נר"ב סימון שמחה בת דוד מאיר, וילדיהם דוד מאיר, פנינה, רבקה, יוסף איתן, צופיה שושנה, שרה, ויצחק שיחיו. המקום ברוך הוא ירצה נדבתו, ויברך מעשי ידיהם, ומכל צרה ונזק יצילם, וישלח ברכה רווחה והצלחה בכל מעשי ידיהם, וימלא כל משאלות ליבו וליבם וליבנו וליבכם לטובה ולברכה, אכ"ר.

כמרבן השיעור מוקדש על ידי ר' מרדכי בן אבנר שיחיו, מארצות הברית, לזיווג הגון לבתו פעשא בת מרדכי שתחיו. ולהצלחה בכל העניינים. המקום ברוך הוא ירצה נדבתו, ויברך מעשי ידיו, ומכל צרה ונזק יצילהו, ושתזכה בתו לזיווג הגון משורש נשמתה, וימלא כל משאלות ליבו וליבם וליבנו וליבכם לטובה ולברכה, אכ"ר.

בשם רחמן.

השיעור מוקדש על ידי ידידנו היקר הרב חיים בן איתן לוי הי"ו, ממדינת ניו יורק שבארצות הברית, לרגל פתיחת כולל דיינות "צדק ושלום", בראשות ראש הכולל שלו הרה"ג רבי מיכאל רושן שליט"א.

אשר התנדב ביד רחבה ובנפש חפצה

למוסדות יד מהרי"ץ.

וזאת מלבד מה שנדבה רוחו אותו בתקופה האחרונה,

לזכות תורמים נוספים מארצה"ב, למען הדפסת

והפצת החוברות 'שערי יצחק',

להגדיל תורה ולהאדירה.

ולהצלחתו ולהצלחת נ"ב סימון שמחה בת דוד מאיר,

וילדיהם דוד מאיר, פנינה, רבקה, יוסף איתן, צופיה

שושנה, שרה, ויצחק שיחיו.

המקום ברוך הוא ירצה נדבתו, ויברך מעשי ידיהם,

ומכל צרה ונזק יצילם, וישלח ברכה רוחה והצלחה

בכל מעשי ידיהם, וימלא כל משאלות ליבו וליבם

וליבנו וליבכם לטובה ולברכה, אכ"ר.

כמרכן השיעור מוקדש על ידי ר' מרדכי בן אבנר

שיחי, מארצות הברית, לזיווג הגון לבתו פעשא בת

מרדכי שתחי. ולהצלחה בכל העניינים.

המקום ברוך הוא ירצה נדבתו, ויברך מעשי ידיו, ומכל

צרה ונזק יצילה, ושתזכה בתו לזיווג הגון משורש

נשמתה, וימלא כל משאלות ליבו וליבם וליבנו

וליבכם לטובה ולברכה, אכ"ר.

חמשה טעמים ומקורות לעניין עשיית מדורות אש

בל"ג בעומר, התייחסות למ"ש בס' ואין למו מכשול

לגבי מה שכתב מרן שליט"א בשע"ה כי בתימן לא

נהגו לעשות מדורות בל"ג בעומר, והבהרה לגבי זה

וכיוצא בזה מקומות שכתוב בשע"ה בלשון לא נהגו

בתימן, כי אין הכוונה שאין לנהוג כן גם בזמנינו.

לקראת ל"ג בעומר, שיבוא לקראתנו לטובה,

עיינתי בספרים, לגבי המקור להדלקת

מדורות, מהו הטעם?

ראיתי בס"ד, כי ישנם ארבעה-חמשה טעמים.

ואולי ששה.

חושבני, כי ראשית צריכים להתחיל עם

המבואר בספר הזוה"ק [פרשת האזינו] – בחלק

ממנו שנקרא בשם 'אד"ר זוטא' – שם מדובר

על פטירתו של רשב"י, והעניין של אש, מוזכר

שם כמה וכמה פעמים.

אסבין הדבר מתאים, כי לפי המקובל, ל"ג

בעומר זהו יום פטירתו של רבי שמעון בר יוחאי.

אמנם ישנם כאלה המפקפקים על כך, אבל

לדעתי אי אפשר להכחיש זאת, כיון שהדבר

מוזכר בספרים קדמונים. כגון החמדת ימים,

המביא בשמם שכתבו כי זהו יום פטירתו. וישנם

לכך כמה וכמה ראיות, הרחבתי על פתגמא

דנא בס"ד בשו"ת עולת יצחק [חלק ג' סימן קנ"ה],

להרגיע ולבטל את המעוררים ואת הנוקפים,

ולהראות כי אכן ישנו בסיס לכך.

באדרא זוטא, רשב"י גילה סודות נוראים. כל

ימי חייו הוא לא גילה אותם, רק ביומו האחרון.

וכתוב כי האש היתה מקיפה בבית.

הלשון שם [בדף רפ"ז ע"ב] הוא כך, [מרן שליט"א

קורא פיסקא זאת, וכן לאחר מכן, בניגון

קריאת ספר הזוה"ק כמסורת ק"ק תימן יע"א]

עד דהו' יתבי, פתח עינוי רבי שמעון, וחמא מה

דחמא, ואסחר 'אשא' בביתא. נפקו כללו –

כולם יצאו, ואשתארו רבי אלעזר בריה, ורבי

אבא. ושאר חבריא, יתבו אבראי. נשארו רק

רבי אלעזר בנו, ורבי אבא. אולם שאר

החכמים, לא יכלו לסבול את האש הזאת.

ובסוף האדרא זוטא [דף רצ"ז ע"ב] – ממש בעת

פטירתו – כתוב בזה"ל, אמר רבי אבא, לא

סיים בוצינא קדישא למימר חיים – הוא רצה

בסוף לומר את הפסוק, צִנֵּה יְיָ אֶת הַבְּרָכָה חַיִּים

עַד הָעוֹלָם [תהלים קל"ג, ג'], אולם את המלה

'חיים' הוא כבר לא אמר, הוא לא גמר את

הפסוק – עד דאשתככו מלוי. ואנא פתבנא,

סבנא למכתב טפי, ולא שמענא. ולא זקיפנא

רישא, דנהורא הוה סגי, ולא הוה יכולנא

לאסתכלא. אדהכי אזדעזענא. היה אור גדול,

לא יכולתי להסתכל, הזדעזעתי. שמענא קלא

דקארי ואמר [משלי ג, ב'] אֶרְךְ יָמִים וְשָׁנוֹת חַיִּים,

וְשָׁלוֹם יוֹסִיפוּ לָךְ. שמענא קלא אחרא, [תהלים

כ"א, ה'] חַיִּים שְׁאֵל מִמֶּךָ וְגו'.

כל ההוא יומא, לא אפסיק 'אשא' מן ביתא.

ולא הוה מאן דמטי לגביה, דלא יכולו. דנהורא

ו'אשא' הוה בסוחרניה. לא יכלו להתקרב

לרשב"י, לראות האם הוא מת או שהוא רק

התעלף. לא ידעו מה איתו. כל ההוא יומא,

נפילנא על ארעא וגעינא.

אולי נכלל בזה מובן נוסף, מלשון סְטָרָא בארמית, דהיינו צד. ואם כן ישנם לכך שני מובנים. הכוונה היא, כל הדברים הנסתרים של הקב"ה, מכל הצדדים.

הנה ר' שמעון בן יוחאי, קראוהו בּוֹצִינָא קדישא, כי על ידו נתגלו בּאֲתַגְלִיָּא סודות התורה.

מי שגילה את סודות התורה, העיקר והרוב מה שאנחנו יודעים כיום מסודות התורה, הדבר בא לנו באמצעות רשב"י. ללא ספר הזוהר הקדוש, היה העולם חסר. הרי סודות התורה נמסרו בע"פ, ורק רשב"י עשה שהם יהיו בכתב, ניתנה לו הרשות לעשות זאת, כי היתה לו את האפשרות לכך, שמצד אחד הדברים יהיו כתובים במפורש, ומצד שני שלא יבינו זאת, מי שאינם ראויים. הרי היו גם לפניו, כגון רבי עקיבא וכו', אולם הם לא כתבו. הדברים נכתבו, רק באמצעות רשב"י. וכבר הרחבנו על כך בס"ד.

הוא סוד האור כי טוב, הגנוז בתורה. על כן נקרא ספרו הקדוש זהר.

הנה שוב הפעם, זהו עניין האש. כי בעצם, אחת מן המטרות של־אש היא, לראות ולהראות את האור שלה.

אור המבהיק מסוף העולם ועד סופו, אור הטוב הגנוז בתורה. על כן יומא הדין, טו"ב ימים למתן תורה, אשר מתחיל להתנוצץ האור כי טוב בתורה וכו'.

בתורתנו הקדושה, יש את חלק ה'פשט', אבל החלק הנסתר, דהיינו סודות התורה, רואים ממש את כל הפנימיות והעומק.

וזהו שאמר מהר"ש שבזי זיע"א בסוף שירתו שמעתי מפאתי תימן וכו', אהבת ישראל מאד רמה. להם דת, נגלה ונעלמה. יש חלק מהתורה גלוי, ויש חלק הנסתר והנעלם. והחלק הנעלם, הוא מיישב היטב את הנפש.

כי לגבי דברים רבים בתורה, גם הפשט הוא נפלא ונעים וטוב, אבל ביחד עם סודות התורה, זהו משהו עצום, אשר אין מה להשוות. גם בדברים ע"ד הפשט, בסדר, מבינים או שלא

בתר דאזיל 'אשא' – אחרי שהאש פסקה, וכבר יכלו להתקרב – חמינא לבוצינא קדישא קדש הקדשים, דאסתלק מן עלמא, אתעטף שכיב על ימיניה, ואנפוי חייכין.

רואים כי כבר שלוש פעמים, מוזכר עניין האש. לאחר מכן כתוב, בתר דנפק פוריא – אחרי שהוציאו את המטה. הוה סליק באורא. בדרך נס, המטה היתה באור, לא בני אדם נשאו אותה. כיון שבאו והתקוטטו, היכן לקבור אותה, אז המטה עלתה למעלה.

ו'אשא' הוה להיט קמיה. שמעו קלא, עולו ואתו, ואתכנשו להילולא דרבי שמעון, נישעיה נ"י, ב"יבוא שְלוֹם, יְנוּחוּ עַל מְשֻׁבּוֹתָם. א"כ לכאורה, עניין האש הוא מפורש, ארבע פעמים.

*

בספר בני יששכר [מאמרי חודש אייר, מאמר שלישי, עניין ל"ג בעומר מה עניינו], כתב טעמים אחרים. בהתחלה הוא מאריך לגבי המובא במשנה במסכת אבות [פרק ב' משנה ט'], כי רבי יוחנן בן זכאי אמר לחמשת תלמידיו, איזוהי דרך ישרה שידבק בה האדם וכו'. איזו מדה הכי טובה? ורבי אלעזר בן הורקנוס אמר, לב טוב. מהרצ"א בעל בני יששכר מסביר שם באריכות, את רמז עניין 'לב טוב'. כי ארבעים ותשעה ימי הספירה, הם בגימטריא ל"ב טו"ב. ל"ב – שלושים ושתים, ועוד טו"ב, שזה שבע עשרה, סה"כ ארבעים ותשע. אחרי הל"ב, ביום השלושים ושלוש, מתחיל ה'טוב', ואין טוב אלא תורה [אבות פרק ו' משנה ג']. זהו כבר משמש כהכנה, לקראת חג מתן תורה.

שם באות ב', לאחר כל ההקדמות, הוא מגיע לעניין שלנו, ומסביר בזה"ל, ועתה אתה פֶּרוּך י"י, קורא נעים, תשכיל ותבין, אשר ביום זה התחלת התגלות הטוב של־תורה, שנגנו בה האור כי טוב. הוא האור, שהאדם מביט בו מסוף העולם ועד סופו [ב"ר פ"א ב'], זה האור רואין מסטירין – נ"א מסטירין – של יוצר בראשית.

את המלה 'מסטירין' או 'מסטורין', ראיתי שמפרשים מלשון סתר. דבר מכוסה ונסתר.

כ"כ מבינים, אולם על פי חכמת האמת – כפי שזה נקרא מהאיי טעמא – מבינים את כל העניינים במדויק, ולפרטי פרטיהם. זהו אור עצום. בלי סודות התורה, לא היינו מבינים הרבה דברים, היינו נשארים עם פה פעור. זאת איננו יודעים, וזאת איננו יודעים. אולם ככה, הכל פרוש. וכו'.

אחרי שהוא מאריך על כך שם, בהמשך ובאות ג' הוא כותב, ובזה תבין מנהג ישראל תורה הוא, להדליק נרות ומאורות ביום זה.

הוא אומר, 'נרות ומאורות'. בדרך כלל, מה שהיה מקובל בדורות שעברו, מדברים בעיקר על נרות. אולם הוא אומר, גם 'מאורות'. אינני חושב, כי מישוהו יאמר שזאת טעות, וצ"ל 'מדורות' בדל"ת במקום 'מאורות' באל"ף, כי הדבר אינו מסתבר. לא נראה שזאת טעות. רואים שהספר מודפס מדויק, ללא שגיאות וחילופי תיבות. אלא 'מאורות' היינו – נראה כי הכוונה היא – שזהו אינו נר ממש, אלא כלים יותר גדולים, אשר משמשים להאיר בהם לרבים בפרהסיא. מנורות גדולות. משהו יותר מכובד מנר. כגון נְבִיטוֹת. אבל, מכך נהיה לבסוף, מדורות.

זהו הטעם הראשון, שכותב הבני יששכר.

לאחר מכן [באות ד'] הוא מביא בזה"ל, מנהג ישראל, אשר התלמידים בני ברב, יורו בקשת ביום הזה וכו'. הוא מסביר שם, מהו העניין של קשת.

הדבר מעניין, כי כמעט וכבר לא שומעים על עניין הקשת אצל הילדים בזמנינו. ישנם אמנם בודדים העושים עדיין זאת, אבל כנראה בעבר היה הדבר נפוץ יותר. עניין הקשת, זהו מנהג של אשכנזים. אצל ילדיהם. כיום אולי רק אדמור"ם.

אח"כ [באות ו'] הוא כותב טעם נוסף – הטעם השני שלו – לגבי עניין האור. וז"ל, יש לומר עוד טעם על מנהג בני ישראל, שנוהגין להרבות באור ביום ההוא, יומא דהילולא דרבי שמעון. דהנה ר' שמעון, כשהיה מגלה רזין ביום ההוא, באדרא קדישא אמר [זוה"ק ח"ג דף רצ"א ע"ב] וז"ל, והשתא פְּעִינָא לגלאה רזין קמיה

דקוב"ה וכו', והאיי יומא לא יתרחק למיעל לדוכתיה כיומא אחרא, דהא כל יומא דא ברשותי קיימא עכ"ל. רצה לומר, שהיה היום מתארך באורו, ולא היה רשות לאור היום להתחשך, היינו שיתפנה מן העולם. עד שנתן לו ר' שמעון רשות.

רשב"י אומר, זהו היום שלי. כל זמן שאני דורש, היום ממשיך. דהיינו, המשיך אור היום, השמש המשיכה לזרוח. רשב"י אמר, כי היום הזה הוא ברשותו, הוא שולט ביום הזה. לא תשקע השמש ללא רשותו.

וזה יורה, כי כל האורות בטלים, ומשמשים אל האור כי טוב, היינו רזין סתימין דאורייתא, אשר גנוז בה אור הגנוז לצדיקים. והצדיקים המבינים ברזין דאורייתא, הנה מאירים באור הגנוז בה. על כן אור היום ההוא היה מתארך, ושמר פקודתו של ר' שמעון. הִבֵּן. הנה לבעבור זה, מרבין אור ביום הזה.

א"כ ישנם כאן שני טעמים. או בגלל האור של ספר הזוה"ק, או בגלל שביום האחרון, יום פטירת רשב"י, ביום הזה אור היום לא נחשך, אלא רק עפ"י הוראתו של רשב"י.

מקודם אמרנו טעם בגלל האש שהיתה באדרא ובפטירתו. ולענ"ד נראה פשוט להוסיף גם את זה שרשב"י נקרא בזוה"ק פעמים רבות בשם בּוֹצִינָא קדישא, דהיינו הנר הקדוש (תרגום נרות, בוצינא), כי ממנו האיר העולם. נמצאנו למדים לעת עתה ארבעה טעמים למדורות ביום הזה. שנים מהבני יששכר, ועוד שנים שאמרנו אנחנו.

*

אגב שאנחנו מדברים על עניין מתיקות ספר הזוה"ק, מי שמכיר את ספרי מהרי"ץ זיע"א, יראה לגבי דברים רבים, כיצד הוא מחבב את דברי הזוה"ק.

למשל, בעניין פירוש המלים 'סברי מרנן', מהרי"ץ מסביר בהגדה של פסח – זהו הדבר הראשון שם – כי המקדש אומר 'סברי מרנן', ועונים השומעים 'לחיי'. לכאורה לא מובן, מהי השאלה, ומהי התשובה?

בדרשת הילולת מהרי"ץ ה-209, ושיעור מוצש"ק אמור ומוצש"ק בהר, שנת התשע"ד.

בכל אופן רואים, כמה מהרי"ץ זיע"א היה מחבב את דברי הזוהר הקדוש, ואת דברי המקובלים, כי זהו אור גדול בתורה. והמעין ימצא עוד דוגמאות, איך עניין הסודות הוא בראש מעייניו.

א"כ לבנתיים, יש לנו שלושה-ארבעה פירושים, לסיבת עניין המדורות.

*

ישנו עוד פירוש הפלא ופלא, בספר טעמי המנהגים [ענייני פסח, אות תר"ז], שכתב בזה"ל, שבעה שבועות שלספירה, הם כנגד הז' קולות, והספירה החמישית הוא כנגד קול י"י חוצב להבות אש.

הרי במזמור זה שבתהלים [כ"ט], ישנם שבעה קולות. ואלו הם, א' קול י"י על המים. ב' קול י"י פתח. ג' קול י"י פהדר. ד' קול י"י שבר ארזים וגו'. ה' קול י"י חצב להבות אש. ו' קול י"י יחיל מדבר וגו'. ז' קול י"י יחולל אילות וגו'. והנה, ל"ג בעומר, חל בשבוע החמישי, זהו הקול החמישי, ובו נאמר קול י"י חוצב להבות אש.

על כן בל"ג בעומר, שהספירה הוא הו"ד שבהו"ד, והוא ג"כ הילולא דרבי שמעון, ע"כ מרבין באור ביום ההוא.

הפלא ופלא. חושבני כי זהו דבר ממש מתוק מדבש. 'קול י"י חוצב להבות אש', זהו השבוע החמישי, שאנחנו נכנסנו אליו כעת. טעם זה לענ"ד הוא המובחר, וראוי להקדימו לכולם. ליכא מידי דלא רמיזא באורייתא.

מה שנשאר לנו הוא, להמשיך להתאים את כל ה'קולות', אל השבועות האחרים. לבנתיים הבנתי בס"ד לגבי ה'קול' הראשון, קול י"י על המים, כי השבוע הראשון של ספירת העומר, זהו בחג הפסח, דהיינו זאת קריעת ים סוף.

רש"י מבאר כך, לגבי הפסוק קול י"י על המים, על ים סוף, ירעם מן שמים י"י ע"כ. כוונתו להסביר בכך את מה שנאמר בהמשך הפסוק, 'אל הכבוד הרעים', כי זה כפי שישנו פסוק ב'שירת דוד' [שמואל ב' כ"ב, י"ד], 'ירעם מן

וז"ל מהרי"ץ שם, סברי וכו'. וטעם הדבר איתא בתיקונים [תיקון כ"ד], מפני כי העץ שאכל ממנו אדם הראשון, גפן היה. ולכך אומר המברך, רבותי, מה אתם סוברים בזה הכוס? אני חושש, שלא יהא ככוסו של אדם הראשון, שגרם לו מיתה ולדורותיו.

הרי כתוב בספרי חז"ל, כי חוה סחטה ענבים לאדם הראשון, ומכך היה לו מות. א"כ כעת שאני מקדש על הכוס, 'סברי מרנן', מהו הכוס הזה? מות או חיים? מה אתם אומרים?

והן עונין ואומרין לו, אין זה ככוסו של אדם הראשון שגרם לו מיתה, אלא לחיי. לחיים יהא, דאנת אדפיקת ואתקשרת באילנא דחיי, היפך אדם הראשון.

תשמעו מה מהרי"ץ כותב כעת, ויש פירושים אחרים (בכמה מקומות) – דהיינו כיצד להסביר את המלים 'סברי מרנן' – ואני כתבתי לך דעת התנא האלהי נר ישראל רשב"י ע"ה. בכתב יד קדשו, כתוב גם 'נר ישראל', כמו שהדפסנו בס"ד באגדתא דפסחא פרי עץ חיים. זהו 'בוצינא קדישא'.

למהרי"ץ זיע"א, ישנן גס"כ הגהות על הספר שבט מוסר, וישנו שם נידון, מהו הקשר של נשמה, עם האוכל? הרי הנשמה, זהו משהו רוחני. והאוכל שאדם אוכל, זהו משהו גופני. א"כ למה אם האדם אינו אוכל, הוא מת? מהו הקשר? וכי הנשמה ניזונת מן המאכל?

ישנם כמה הסברים לכך. ישנו הסבר, עפ"י חכמי הטבע. וישנו הסבר שמהרי"ץ כותב, פירוש בשם רבינו האר"י ז"ל, אשר עליו הוא כותב, כי מי שיודע את הפירוש הזה, יבין כי הפירוש של חכמי הטבע הוא 'בקש בפני רוח'. דהיינו, אם תשווה את שני הפירושים, הפירוש של חכמי הטבע הוא קש ואפס. כי מה שהאר"י אומר, זהו פירוש הפלא ופלא.

וזה לשון מהרי"ץ שם, כל חכמי הטבע, כקש לפני רוח, אור מורינו האר"י. הרחבנו על כך בנפלאות מתורתך פרשת עקב, לגבי פסוק כי לא על הלחם לבדו וגו'.

אין זמן כעת להיכנס אל העניין, אולם מי שיעיין ימצא זאת בספרים [הרחבה בעניין זה,

שָׁמַיִם יְיָ. כַּעֲיֵן זֶה [שם לעיל מינה בתהלים י"ח, י"ד]
יִירָעִם בְּשָׁמַיִם יְיָ.

כתוב בספרי חז"ל והמפרשים, כי בבקיעת הים – כאשר נבקעו המים של ים סוף – היה קול אדיר וחזק בכל העולם כולו. שמעו את בקיעת המים, מסוף העולם ועד סופו. זהו 'קול יְיָ על המים'.

[בזה הסברנו בס"ד [בדרשת חול המועד פסח, ושיעור מוצש"ק שמיני התש"ע] את מה שלפי המנהג הקדום לומר את פסוקי ויסע ויבא ויט בפרשת בשלח בקול נמוך, אומרים כך הנוהגים עד היום את הסיום זיבקעו המים בקול גבוה מאד. וכן תרגומו 'ואתבזעו מיא'. וכך הנהגנו בס"ד כאן בבית מדרשנו פעולת צדיק. כן ירבה וכן יפרוץ. יב"ן].

א"כ מצאנו את ה'מים', ואת ה'אש'. הקול הראשון, והקול החמישי.

לגבי היתר, מי שישב על כך, למצוא ולקשר את ההתאמה בין הדברים, אשריו ואשרי חלקו. זהו הטעם החמישי למדורות ל"ג בעומר. והמזמור הזה קשור גם לחג השבועות שבסוף ז' שבועות אלו, כי דרשוהו חז"ל על מתן תורה כמובא בפירוש רש"י שם, ובעץ חיים למהרי"ץ [סדר הקבלת שבת] לגבי הפסוק שבסופו, יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן וגו', ואין עוז אלא תורה.

והנה כעת יש לנו, אולי טעם ששי.

בספר בין פסח לשבועות [פרק י"ח סעיף י"ז] הביא בזה"ל, יש שכתב שהמדורות הן זכר לַמְּשֹׁאוֹת שהיו מעלין להודיע על קידוש החודש, והרומיים הכובשים אסרו לעשות כן, לכן היו המדורות סמל ונס של מרד. ועל כן בהילולא דרבי שמעון בר יוחאי, שהיה המורד הגדול נגד הרומיים, תלמידו של רבי עקיבא, שהיה נושא כליו של בר כוכבא, מדליקין מדורות על קברו, וכן במקומות שונים בארץ, לרמז על חירותנו ופדות נפשנו מכל שלטון זר. עד כאן.

הרי כידוע – כך מבואר בגמרא מסכת שבת [דף ל"ג ע"ב] – החכמים ישבו ודנו לגבי שלטון הרומיים, זה אמר כך וזה אמר כך, ורשב"י אמר, 'כל מה שתיקנו, לצורך עצמם תיקנו'.

ואז, כאשר מלכות רומי ידעה מזה כי רשב"י מתנגד לשלטונם, רדפו אחריו ורצו להרגו, לכן ברח למערה וכו'. אם כן, הוא 'המורד' נגד הרומיים.

הלא גם את רבי עקיבא רבו, הם הוציאו להורג, בגלל שהיה מקהיל קהילות ברבים, ולא חשש לגזירתם, כמבואר בגמרא ברכות [דף ס"א ע"ב].

על כן – הוא אומר – כיון שהיו מדליקים משואות בכדי להודיע לכל הגולה על קידוש החודש, והרומיים אסרו לעשות זאת, לכן כאשר הדליקו מדורות, זה היה הסמל של־מרד. לא שומעים לגזירתכם. ועל כן, בהילולת רשב"י – שהוא היה המורד – עושים את זאת, להראות שאנחנו נפטרנו מהם. ב"ה שהם אינם שולטים, יצאנו לחירות.

זה לפי מה שהביא בספר בין פסח לשבועות, בשם הספר זיו המנהגים [עמוד ק"ה].

אולם הוא בעצמו – בעל ס' בין פסח לשבועות – מתפלל על כך, מניין לו? היכן הדבר כתוב? לא שמענו דבר כזה.

וזה לשונו שם [בהערה ל"ז], וצריך עיון, מהיכן שאב דברים אלו? ומה עוד דתנן בראש השנה [דף כ"ב ע"ב], שהמשואות פסקו בגלל הַצְדוּקִים.

לא מצאנו, כי הרומיים אסרו להדליק את המדורות הללו, אשר הודיעו על קידוש החודש. כתוב לגבי הרבה גזירות שהם גזרו, אולם לא שמענו, שהיתה גזירה שלהם שלא להשיא את המשואות. ולא רק שלא שמענו, אלא לכאורה במשנה במסכת ראש השנה [פרק שני] כתוב ההיפך, כי רק מאז 'שקלקלו הכותים', התחילו להשיא את המשואות. יש גירסאות משקלקלו המינים, או הכותים. ובגמרא לפני כן [ר"ה דף כב:] מובא, כי הדבר היה גם עלידי הבייתוסים. בכל אופן, אלו מישראל אשר לצערינו היו קרובים אלינו, והתנגדו לתורה שבע"פ, ולכל קביעת החדשים עפ"י הבי"ד. הם אלו אשר הפריעו לכך. אבל לא שמענו, שהרומיים הם שביטלו זאת.

שאלה מהקהל: וכי הם לא גזרו על 'חודש שבת ומילה'?

שערי יצחק – השיעור השבועי

הם רצו לתת דוגמאות של גיבורים, אשר היו בעם ישראל. יש להם כל מיני קשקושים ודמיונות, הפריחו כל מיני דברים. ע"כ ברוח זו כנראה מישו אמר זאת, בתורת סברא, שמא יכול להיות שהדבר כך, ונתפס אצלו הטעם הזה.

בקיצור, נראה כי אין לכך שום בסיס, והדבר 'מצוץ מן האצבע'. כל הסיפור איננו נכון.

המעמיק ימצא דנפקא מינה בין ששת הטעמים, אם יש עניין דוקא באש גדולה, דהיינו מדורה, או באור וא"כ סגי בנרות.

*

הנני מכיר מישו – אינני יכול לדייק, אבל הדברים נכונים מצד עצמם – תלמיד חכם יקר בזמנינו, אשר שמו, גיורא לוי. שאלתי אותו, תסביר לי, אינני מבין את השם שלך. הרי אם אתה גר, אינך יכול להיות לוי. מה הפירוש, גיורא לוי? איך יכול להיות שאתה גר, וגם לוי? כידוע גיורא בארמית, פירושו גר בלשון הקודש.

הוא ענה לי, אני אגיד לך. רציתי לשנות את השם הזה, אולם אבי – שעלה בצעירותו מתימן – הצטרף אל 'החלוצים' אשר בנו כאן את הארץ, ואז היתה חשיבות גדולה ל'שם' בר גיורא, ולכן אבא שלי נתן לי את השם הזה. הם היו מדברים תמיד לגבי הדברים האלה, על שמעון בר גיורא, שהיה אחד מראשי המורדים ברומיים בזמן חרבן בית שני, ואבא שלי נתפס על השם הזה, אהב את השם הזה, וכאשר נולדתי נתן לי אותו.

כאשר גדלתי והבנתי שהשם הזה איננו מתאים, כי זהו מישו אשר לא היה ראוי, אין המדובר במישו צדיק, רציתי לשנות את השם, אך שאלתי את אחד הרבנים, הר"מ אליהו, והוא אמר לי לא לשנות את השם. אז נשארתי עם השם הזה.

חשבתי לעצמי, כי הסיבה שהרב ההוא אמר לו, שלא לשנות את השם, אולי הוא חשב כי זהו 'תיקון'. כי סוף סוף, הוא נקרא על שמו, אבל שמא זהו תיקון לנשמתו, ע"כ כדאי שייקרא על שמו. זה גם נראה מתאים מכל הבחינות להר"מ

תשובת מרן שליט"א: לא הם. מי שגזרו על חודש שבת ומילה, אינם הרומיים, אלא היוונים, ששלטו בדורות שלפניהם. וגם שם, לגבי 'חודש', אמנם ישנם המסבירים כי הכוונה על קידוש החודש, אולם הכוונה היא לגבי קביעת בית דין עצמם. אבל לגבי המשואות, לא כתוב. וגם שמה, ישנם פירושים אחרים, מהו הכוונה 'חודש'? לא מוסכם, כי זהו הפירוש. ישנם כאלה האומרים, כי בראש חודש היה עניין, שהיו מתאספים ללמוד תורה. כלומר, 'חודש' היינו לימוד תורה, כי בר"ח היו כל הציבור מבטלים מלאכה ועוסקים בתורה. וישנם עוד פירושים. וכמו שהרחבתי בס"ד בס' שמן למאור, וכן במאי חנוכה.

ישנו דבר פלא. הסתכלתי בגוף הספר זיו המנהגים, כדי לברר את העניין משרשו, וראיתי כי חיברו בזמנינו הרב זינגר – שהיה רב בגבעת שמואל, כאן סמוך לבני ברק, והוא 'נאמן רוח', ניכר מן הספר שהוא היה צדיק וירא שמים, אולם ראיתי שם, כי לגבי כל הדברים שכתב לפני כן, הוא הביא להם מקור. על כל פרט ופרט, הוא מביא מקורות. לפני כן, למשל, הוא הביא את דברי הבני יששכר וכו'.

ופתאום הוא כותב בזה"ל, ועוד מנהג בכמה מקומות, להשיא משואות ולהדליק מדורות אש, שהן זכר למשואות שהיו מעלין להודיע על קידוש החודש וכו'.

מהו המקור לכך? כאן הוא שתק ולא גילה. כנראה, הוא שמע את הטעם הזה ממישהו.

ברם נראה לי, כי מי שאמר זאת, זהו מישו 'מודרני', לכן הוא לא ציין את המקור. מישו המציא זאת, שיער כך.

כפי שאתם יודעים, בשנים האחרונות, אלה אשר בנו והקימו את המדינה, רצו להפיח במלחמותיהם רוח גבורה וכו', ותמיד הם דיברו והביאו את הדוגמא של בר כוזיבא, וכן הבריונים שהיו בירושלם ונלחמו כנגד הרומיים, ולכן שרים תמיד בחנוכה על המכבים אשר היו גיבורים, וכן הם מעלים על נס ביום כ"ז ניסן בכל שנה את 'מרד גטו וארשא', ולכן הם קראו לעצמם 'החלוצים', ועוד כל מיני דברים כאלה.

אליהו, שעסק בקבלה מחד, ומחובר לציבור הפושר. ידוע שאומ' כי בוני המדינה בזמנינו, הם גלגולי נשמותיהם של מחריביה לשעבר, בחרבן בית שני, שיבנה בב"א.

ולגופו של עניין, המלה גר לא מחייבת להבין שהוא גוי שהתייחד, אלא מלשון גר ותושב אנכי עמכם [בראשית כ"ג, ד'], פי גרים ותושבים אתם עמדי [ויקרא כ"ה, כ"ג]. כמרכן הוא לשון הזוה"ק [ח"ג דף רע"ח ע"א], ברנש כד איהו לבר מאתריה – דהיינו חוץ ממקומו – גיורא אתקרי. מתוך כך בדקתי בספרים, מיהו בדיוק בר גיורא הזה?

בספר אלף דור [ימי בית המקדש השני, חלק ראשון פרק ד', עמ' 282] מובא לגבי בזה"ל, שמעון בר גיורא בירושלם. אסף לו גדוד של כעשרים אלף איש, ותכנן אף הוא לעלות על ירושלם להילחם בה, ולהשתלט עליה.

כולנו יודעים את הגמרא המפורסמת, לגבי רבן יוחנן בן זכאי, ואבא סיקרא, עם הבריונים שהיו כנגד החכמים. הם היו יהודים טובים, אולם דעתם לא היתה 'דעת תורה'. ישנם אנשים, החושבים ועושים על דעת עצמם, מבלי לשאול את חכמי הדור, מה שהם חושבים לפי קוצר דעתם וידיעתם שזהו רצון ה', אבל למעשה דרכם היא עקומה, ולבסוף אכן הם נכשלו.

הרי במציאות, אם הם היו שומעים לרבן יוחנן בן זכאי, היו משלימים עם הרומיים, בודאי שהעיר ירושלם תובב"א לא היתה נחרבת. אולם הם התעקשו, בדוקא, בכוח, ללכת כנגד. ובעוה"ר, בתוך ירושלם נלחמו שלוש כתות, הרגו אחד את השני, והרומיים מקיפים מבחוץ. אם רק היו יוצאים אליהם, לא היה קורה מה שקרה.

כל זה בעוה"ר. וְעַצַּת יִי? היא תקום [משלי י"ט, כ"א].

בכל אופן, כתוב שם כך, תחילה חשבו אנשי ירושלם והקנאים, כי יוכלו להתקיף אותו פתאום, ושלחו עליו חיל בהפתעה. אך שמעון גבר על הנלחמים איתו, ורדף אחריהם עד ירושלם. אמנם לא נכנס לתוך העיר.

אחר נלחם שמעון בר גיורא עם האדומים, וכבש את ארצם. ואז עלה וחנה סביבות ירושלם. כאשר נמלט איש מחרב הקנאים המשכלת בתוך העיר, נתפש ונהרג בידי אנשי שמעון מחוץ לירושלם. וכאשר עיפה נפש העם להורגים, חשבו כי ייטב להם אם יבוא שמעון וחילו אל תוך העיר, ויאזן את רציחות הקנאים. ולכן שלחו "וביקשו את האיש הנורא הזה, לבוא בשערי העיר". הם קראו לשמעון בר גיורא, 'איש נורא'. מפחיד.

אולם בהגיע שמעון עם חילו אל תוך העיר, נתן את ליבו להכין את שלטונו. וגם הקוראים לו לעזרה, כאויבים נחשבו בעיניו. כך היה שמעון למושל בירושלם בשנה השלישית למלחמה, בחודש ניסן. ויוחנן והמון קנאים התבצרו בהר הבית.

מספר פעמים ניסה שמעון להתקיף את אנשי יוחנן, אולם הם ניצלו את מבנה הר הבית והמקדש, הבנוי כמבצר אדיר, והצליחו לעמוד כנגדו. יש להעיר, כי בידי אנשי שמעון היו כלי מלחמה רבים, שנלקחו עוד בתחילת הסכסוך וכו'. מי שירצה, יראה את כל הדברים בפנים.

לפני כן [בעמ' 274] הוא כותב כך, לגבי 'בריונים'. חז"ל מכנים קבוצה מסויימת בשם "בריונים". בראשם עמד אחד בשם "אבא סיקרא" – האבא האדום. שהיה בן אחותו של רבן יוחנן בן זכאי. במקום אחר אומרים חז"ל [מדרש רבה קהלת ו'], כי הוא בקבוצת, עליו מובא [כלים פרק י"ז משנה י"ב] כי אגרופו גדול כראש כל אדם...

סיקריים, מלשון "סיקא", היא חרב קטנה, ביוונית. פלג קטן מתוך אינשי דלא מְעֵלוּ שהתחברו לקנאים, היו נוהגים ללכת, בחרב חבויה תוך בגדיהם. והיו נטמעים בהמון, עומדים בצד מי שחפצו להרגו, והורגים אותו, מבלי שיראו העומדים סביבו את מעשה הרצח. אף אחד לא רואה אותו, כי זאת סכין קטנה. רח"ל.

כעת תשמעו דבר נפלא, ואולי לפי זה אפשר יהיה להבין, מדוע בכל זאת אפשר מטעם נוסף להשאיר את השם גיורא.

הוא שם נפשו בכפו, הכנים עצמו לסכנה עצומה, והעיקר לא לעבור על איסור ייחוד. והוא אומר מה שהוא יודע, שזה איסור מדרבנן. לא מדאורייתא.

[אמנם בסנהדרין [דף כא:] וע"ז [דף לו:] מפורש שאיסור ייחוד בת ישראל מדאורייתא, עכ"פ הוא איננו מפורש בתורה. הפוסקים נחלקו בזה אם אכן הוא רק מדרבנן, כיעויין מ"ש בס"ד בהרחבה בשלחן ערוך המקוצר סימן ר"ג הערה א' ד"ה והמקור. עכ"פ שאני הכא שהיתה גויה. יב"ן].

והוא אפילו צועק זאת, מתוך ליבו הטהור. ולמי? לא פחות ולא יותר, לטיטוס הרומי הרשע.

יש מקום לדון אותם לכף זכות. וי"י יראה ללבב [שמואל א' ט"ז, ז].

שאלה מהקהל: אבל הרב הביא מקודם שהם היו נואפים?

תשובת מרן שליט"א: אכן. כנראה חלקם או מקצתם היו כאלה, והכתם נדבק אל כולם. כנראה נתחברו חלק מהם. חלק היו כאלה, וחלק היו כאלה.

הערה מהקהל: או אולי משהו בדקות? תשובת מרן שליט"א: יכול להיות.

*

הערה והוספה בכתב מהקהל לאחר השיעור: יש מקור דומה למה שהרב אמר, שהוא בגליון הידברות פר' אמור [601 דף 2] בזה"ל, השקר שמלמדים על ל"ג בעומר.

מורה בבית-ספר שואלת: "אני עובדת בבית ספר חילוני, ומלמדים את הילדים שמדליקים מדורות בל"ג בעומר כזכר לניצחון היהודים במרד בר כוכבא על הרומאים. האם יש קשר כלשהו בין השניים, או שזה סילוף ההיסטוריה?".

אכן, מדובר בסילוף שהומצא על ידי קולות לאומיים לפני כ-130 שנה, אז החלו להסביר – כפי שמופיע באתר "מטח – המרכז לטכנולוגיה חינוכית" – כי "המורדים הדליקו משואות אש על ראשי ההרים כדי להעביר את

הוא כותב כך, אף שמתאורי המעשים עולה, כי הבריונים (או 'השודדים והפריצים', כפי שמכנה אותם יוסף בן מתתיהו), ובהם גם אנשי יוחנן מגוש חלב, גם אנשי שמעון בר גיורא, וגם אנשי אלעזר בן שמעון (ראה להלן), היו אנשי רשע, רוצחים שודדים ונואפים, יש לדעת כי לא היה הדבר כפי הנראה לעינינו.

שמעתי מהרה"ג רבי בנימין מנדלזון זצ"ל (הרב מקוממיות), שאל לנו לדמות בנפשנו, שהדורות שהיו לפנינו בזמן בית המקדש, היו אנשים כערכנו. אלא אפילו הפחותים שבהם, היו אנשים גדולים.

ובהערה [71] הוא מביא – כראיה וחיזוק לכך – דבר נפלא בזה"ל, כעין זה מובא בספר החן וחלק לית חן, עמוד י"ד, "הרב החסיד יוסף גראף זצ"ל, שמע מרבנו הגאון הקדוש רבי אברהם מסוכוטשוב זצוק"ל, אשר אלעזר הפריץ בא לטיטוס ימ"ש – אחד מן הפריצים, הגיע עד טיטוס, כנראה שליחות סודית, או משהו דומה – בשליחות אודות עניין אחד. ואחר השיחה, אמר לו טיטוס, איך תלך חזרה? הלא תוכל ליפול בדרך ביד החיל שלי? הרי אנשי הצבא שלי, יתפסו ויהרגו אותך. כי הם אינם יודעים מי אתה. הדבר מסוכן. לכן טיטוס אמר לו, כי ישנו פתרון.

ויעץ לו, כי מטרוניתא אחת נוסעת עד למקום פלוני, עד לעבר החילות. היא נוסעת מעבר לצבא, תוכל לעבור מבלי שתיפול בידיהם. תשב עימה ביחד, ותעבור בשלום. ככה מציע לו טיטוס.

צעק אלעזר בקול, איך אעשה כזה, וחכמים אסרו ייחוד.

ואמר, אינני מתירא. אני לא פוחד מן הסכנה. ולקח חרבו בידו, ועבר בשלום.

צא וראה חסידותם שלפריצים, עד היכן הגיעה".

אסבן, איננו מבינים במדויק מהו 'הראש' שלהם, קשה לנו לדון אותם, אמנם הם אכן עשו דברים שאינם עפ"י דעת תורה, כנגד החכמים, אבל סוף כל סוף הם היו שומרי תורה ומצוות, כמה שידעו והבינו.

ההודעה על פרוץ המרד, והמדורות שמדליקים היום בל"ג בעומר הן זכר לאותן משואות". איך לכך שום מקור היסטורי במקורות חז"ל. יתרה מזו, שמעון בר כוכבא, שפתח במרד כנגד הרומאים, הפסיד בסופו של דבר במלחמתו, ונהרג בלכידת העיר ביתר על ידי הרומאים. ולא זו בלבד שמרד בר-כוכבא נכשל, אלא הוא אף הביא להחמרה במצבם של היהודים, משום שלאחריו הקשיחו הרומאים את הגזרות. העם חש אכזבה גדולה מבר-כוכבא, ולא היו קובעים חג לזכר המאורעות הקשים והעצובים. התנועה הלאומית חיפשה להעניק טעמים למועדים היהודיים ברוח הלוחמה והגבורה הלאומית, על אף הסילוף שבדבר. זה, אגב, גם מה שעומד מאחורי הטעם השקרי שהעניקו למנהג המשחק בחץ וקשת בל"ג בעומר – זכר לכלי הנשק בו השתמשו הלוחמים היהודיים במרד בר כוכבא, כשלמעשה הטעם למנהג זה הוא משום שבימיו של רבי שמעון בר יוחאי לא נראתה קשת בשמיים, בזכות צדיקותו שהגנה על הדור. הקשת היא סימן רע למבול קטלני שהיה צריך לרדת בעקבות מצב רוחני ירוד, אילולא ההבטחה שנתן הקב"ה שלא יוריד יותר מבול ורק יראה סימן למבול באמצעות קשת.

חוגים שונים אימצו את מיתוס הקשר שבין ל"ג בעומר למרד-בר כוכבא. וכך, במקום של"ג בעומר יהיה יום של חגיגת גילוי תורת הסוד על ידי רבי שמעון בר יוחאי, הפכו אותו ליום של הלל ללוחמה לאומית. כך לדוגמה בשנת 2004 למניינם נקבע דווקא תאריך זה ל"חג המילואימניקים", בו מתקיימים אירועים ממלכתיים, ותוכנן שמערכת החינוך תערוך לתלמידי בית הספר פעילות הסברתית בנושא הלוחמה; ארגון הגדנ"ע המכין נוער לשירות צבאי חקק על דגלו מסמלי המועד – חץ וקשת; יום זה נקבע דווקא ליום הכרזה עבור נושאים מלחמתיים, כמו יום ההכרזה להקמת הגדנ"ע ויום פרסום הפקודה לייסוד צה"ל.

לא ניתן שלא להתקומם מהדברים המובאים בספר "זמן יהודי חדש – תרבות יהודית בעידן

חילוני", המשקפים את הגישה הלאומית-חילונית למועדים היהודיים: "ל"ג בעומר, שמלכתחילה נתפס גם בין פוסקי הלכות כ'קצת יום-טוב' ולא כרוך בציווים הלכתיים התאים מעצם טבעו להיעשות לחג בעל אופי לאומי-חילוני עם התעוררות התנועה הלאומית של העם היהודי". דברים אלו מדגימים את הקלות בה חוגים מסוימים מתירים לעצמם לרוקן את התוכן היהודי המקורי של מועד, ולהכניס במקומו רעיונות שונים שאין כל קשר בינם לבין מה שהתרחש באמת בתאריך זה, רעיונות שתואמים לאג'נדה מודרנית אנטי-דתית, אותה הם מעוניינים להנחיל לציבור הרחב. עד כאן.

תשובת מרן שליט"א: יישר כוחכם. הדברים שאמרנו, אכן מקבלים חיזוק מכך. אלא ששם מדובר על החילוניים ממש. ומה שהבאנו מהספר זיו המנהגים, הוא ממי שהיה מקורב אליהם, מושפע מדעותיהם, בן בלי שם. חשוד. נראה שהמקור לא טהור, מים דלוחים.

התייחסות למ"ש בס' ואין למו מכשול לגבי מה שכתב מרן שליט"א בשע"ה כי בתימן לא נהגו לעשות מדורות בל"ג בעומר, והבהרה לגבי זה וכיצד בזה מקומות שכתוב בשע"ה בלשון 'לא נהגו בתימן', כי אין הכוונה שאין לנהוג כן גם בזמנינו.

מדוע אני אומר כל זאת?

כתבתי בס"ד בשלחן ערוך המקוצר, בהלכות ספירת העומר [סימן צ"ב, בעיני יצחק, אמצע הערה י"ד] בזה"ל, מנהג עשיית מדורות אש וכיצד בזה בל"ג בעומר, לא נהגו בתימן. רק אין נופלין בו על פניהם, ואין אומרים אל ארך אפים, ולא למנצח יענך וגו'.

והנה עכשיו הראו לי, כי בספר ואין למו מכשול [חלק מועדי ישראל, דף תקכ"ה] כתב על כך בזה"ל, והנה ראה ראיתי להרה"ג רבי יצחק רצאבי שליט"א בספר שולחן ערוך המקוצר [חלק ג' עמוד ס"ט] שכתב, שבתמן לא נהגו לעשות מדורות בל"ג בעומר. ע"כ.

אמנם נראה, שאין זה סותר את מנהג ישראל.

ואמו משלימים התספורת ועיין קונטרס פאת הראש דף י"ב ודף כ"ז, לא נהגו אצלינו. לכן כביכול מבינים, שאני אומר שלא לנהוג זאת.

אולם מי שמכיר אותי, יודע כי כבר עשרות שנים, קיבלתי כבר מאות ילדים, אשר עשיתי להם זאת. אדרבה אני מאד מחבב זאת, שכן יש לי שעות קבלת קהל קבועות, בצהריים בשעה 2:00 ובערב בשעה 10:00, לשאלות בהלכה וכו'. משא"כ לגבי חלאקה לילדים, אני מקבל אפילו בשאר שעות גם ללא תיאום מוקדם. א' כיון שזה לא מפריע ממש, רק דקות ספורות. ב' כיון שאני מבין שאי אפשר להגביל ילדים בגיל שלוש לשעות מסוימות וכו'.

בדרך כלל מצלמים את המעמד, וחשוב מאד שיהא לילד מזכרת. כשיגדל ואפילו יזקין, יראה את התמונה שלו מהעבר, וזה יחזק אותו מבחינה רוחנית. לכן אנחנו משתדלים ומתאמצים לטובת הדורות שיבואו אחרינו בעזרת ה"ת.

כאשר אני כותב את העניין הזה, ש'לא נהגו', כוונתי אך ורק ובעיקר לקבוע ולהודיע לדורות את המציאות אשר היתה בעבר. הסברתי זאת כבר בעבר, מספר פעמים.

ובפרט לגבי נדון דידן, כתבתי בזמנו בשיעור מוצש"ק בחוקותי התשע"ח [דף 9]. מישהו שאל אותי לגבי המדורות, למה כתבת שלא עושים מדורות, לכאורה זה כמו 'שוקולדות', כמו שאתה אומר כל הזמן, כמו שאבותינו לא אכלו שוקולד כיון שלא היה, זה לא נוגע לגבינו כיום, כך גם לגבי דברים אחרים. א"כ, כך צריך להיות גם בנ"ד.

מי ששמע את הטעמים למדורות שאמרנו מקודם, מבין שאם כן הם אכן 'שוקולדות'... כך שאל אותי בני הבה"ח דוד הי"ו, בצחוק, זה כמו שוקולדה, מהו ההבדל?

עניתי לו, תשמע, לא לכך נתכוונתי. כאשר כתבתי זאת, לא באתי להגיד, לא לעשות מדורות. אני רק קובע מציאות.

הדור הזה, לא יודע מה אבותינו נהגו. אם לא נכתוב בספרים את המסורת שהיתה בדורות

לדבריו, מה שבתומן לא עשו, זה לא סותר את 'מנהג ישראל'. כביכול, הוא בא עם דעה מוקדמת, שמנהג ישראל הוא לעשות מדורות. ואם תשאל, מה עם התימנים, שאינם עושים? על כך הוא עונה, כי הדבר איננו סותר. יש לו תירוץ עלינו.

משום שמבואר בספר אוצר אגרות החסידים [חלק ז' עמוד 16], שהיהודים שישבו בארץ תימן, היו מפחדים לעשות מדורות בל"ג בעומר, כי אצל שבטי הערבים זה סימן של נצחון של שבט על חבירו. ומאחר שהיו מוקפים בשבטים ערבים, נמנעו מלעשות כן. מה שאין כן בארצנו הקדושה, שפיר יש לקיים המנהג. ופוק חזי מאי עמא דבר.

רצונו לומר, כי הסיבה שבתומן לא עשו מדורות, אינה אלא פשוטה מאד, כיון שפחדו מן הגויים. אולם בעצם, אם הם היו יכולים, גם הם כן היו עושים מדורות. א"כ עכשיו בארץ ישראל, שאין סכנה, צריכים גם הם 'לקיים המנהג', ו'פוק חזי מאי עמא דבר', שהם כן עושים.

למעשה, צריכים לדעת, כי כאשר כתבתי שבתומן לא נהגו לעשות מדורות, לא התכוונתי שאני מתנגד לכך שיעשו מדורות... לצערי, ישנם כמה מקומות כאלה, שכתבתי בסגנון הכתוב בנ"ד, כגון שבתומן לא נהגו לקרוא פרשת זכור בס"ת הכי מהודר, חושבים כי אני מתכוין שלא לעשות זאת, שכביכול הדבר מיותר. ברם למעשה, הרי בפועל אני בעצמי – כבר מזה עשרות שנים – משתדל לקרוא את פרשת זכור מתוך ס"ת הכי מהודר. וכבר דיברנו על כך בזמנו [שיעור מוצש"ק ויקרא התשע"ו].

וכן למשל לגבי עניין תספורת הילדים, מה שנקרא 'חלאקה', כתבתי בס"ד בשלחן ערוך המקוצר [חלק איסור והיתר, סימן קנ"ט, בעיני יצחק הערה כ"ו, דף תס"ג] בזה"ל, מה שנוהגים מקצת שאר קהילות, שאדם גדול וחשוב כגון החכם או האדמו"ר, הוא המתחיל לקצוץ משערו של קטן קודם שלוקחים אותו אצל הספר – באים אל הרב, שהוא יתחיל לספר אותו – או אביו

שעברו, אם לא ננצית זאת, יחשבו שעניין מדורות אש מקובל מדורי דורות, מדור הקדמונים. צריך לדעת את המשקל שלדבר, וכיצד להתייחס לכך.

תדע לך, שהדבר לא היה, אלו דברים חדשים מקרוב באו. אל תחשוב כי זה בגדר מנהג ישראל תורה הוא. תעשה או לא תעשה, רק שתדע איך להתייחס למנהג. אל תחשבו, כי כעת הינכם מבטלים איזה מנהג וכו'.

למשל, מה שכתבתי שם כי בתימן לא נהגו לעשות שמחת בר מצוה, זה לא שאני מתנגד שיעשו שמחת בר מצוה, חלילה. אלא אני רק אומר, כי במציאות זה לא היה. הנקודה היא רק, איך להתייחס לכך. אני עצמי עשיתי לכל ילדי, כן ירבו.

שאלה מהקהל: מה לגבי אכילת מצות בפסח שני? [ענין שע"ה סימן צ"ב הערה כ"א].

תשובת מרן שליט"א: מי שירצה, שיעשה. אני לא שולל. אם תמצא שזהו 'שוקולד', אם נראה לך שזה שוקולד, תעשה. לא כל דבר, צריכים לקחת. כל דבר צריכים לשקול, לפי מה שהוא. אין סיבה לא לעשות, השאלה רק האם ישנה חשיבות, לעשות את הדבר. צריך לדון לגופו של עניין. אני לא עושה זאת, עכ"פ כל זמן שאינני חושב שיש לכך חשיבות.

כעת שאני רואה, וכבר נוכחתי גם בעבר פעמים רבות, כי רבים אינם מבינים זאת, וכפי שבנ"ד בספר ז'אין למו מכשול' בא כביכול ליישב את הדבר, ולתת בכל זאת טעם לכך, על כן למעשה בעז"ה במהדורא המושלמת, רשמתי לעצמי שאכתוב בלנ"ד את הדברים בצורה מפורשת. כי לגבי כל דבר, שאני כותב בלשון 'לא נהגו', אין פירושו שאני אומר שישנה מצינו התנגדות, ושלא לנהוג זאת. אמרתי מה שהיה בעבר, בכדי לדעת מה היתה המציאות. ואם כיום רוצים לעשות זאת, וזהו דבר טוב, אשר אינו מונע שום דבר, אזי אדרבה.

*

ברם, לגופו של עניין. מה שכתוב שם בספר אוצר אגדות החסידים, כי אצל שבטי הערבים זהו סימן של נצחון, ולכן נמנעו מלעשות כן וכו',

לפי ענ"ד, אלו דברים שלא היו, ולא נשמעו ולא נראו. אלו דמיונות. אינני יודע, מהיכן המציאו זאת, בספר אוצר אגדות החסידים. לא שמענו דברים כאלה, כי אצל הערבים המדורות הם סימן של נצחון, ושלכן היהודים בתימן לא עשו זאת.

חוץ מזה, למשל במחוז שרעב, כן עשו את זה. מה יענה על כך. מי שיעניין בספרו של הרב סעדיה חוזה, יראה שהוא כותב במפורש, כי בשרעב, המבוגרים בליל ל"ג בעומר קוראים אדרא זוטא, והילדים עושים מדורות, ושרים בר יוחאי וכו'. למה הערבים לא מנעו את יהודי שרעב? למה הם לא פחדו? מאי שנא?

בקיצור, נראה כי אלו דברים בטלים. שוב הפעם, אלו המצאות, כדוגמת מה שהבאנו לעיל, בשם הספר זיו המנהגים. אנשים יושבים ונותנים כל מיני הסברים, דברים אשר לא היו ולא נבראו. חולמים, הוזים, וכותבים.

*

וליתר דיוק, היותר נכון הוא, כי לא רק בארץ תימן לא עשו מדורות, אלא בכל קהילות ישראל בעבר לא עשו מדורות, וכדלקמן.

שורש הדברים לגבי עניין המדורות, הובא בספר בין פסח לשבועות, להרה"ג צבי כהן, שכתב [בעמוד ש"כ] בזה"ל, במקומות רבים בארץ ישראל, נוהגים להדליק בל"ג בעומר מדורות (=הדלקות) ונרות לכבוד רבי שמעון בר יוחאי.

הוא מדייק לכתוב, 'במקומות רבים בארץ ישראל'. אולם בחוץ לארץ, לא היה את המנהג הזה. בכל הארצות. לא באירופה, ולא בארצות המזרח. הכי הרבה, הדליקו נרות. ודבר זה היה, גם בארץ תימן. ישנם כאלה – מעטים אמנם – אשר הדליקו נרות, כגון בבתי כנסיות הגדולים בעיר צנעא, אשר למדו בל"ג בעומר אדרא זוטא והדליקו נרות לכבוד רשב"י. אולם מדורות, לא היה ולא נברא.

כנראה, עניין המדורות התחיל בעיקר במירון, אצל קבר רבי שמעון בר יוחאי. וגם דבר זה, אינני יודע ממתי התחילו זאת? אינני יודע מה היה בדורות הראשונים, כאשר לא היו כ"כ

שערי יצחק – השיעור השבועי

יכול להיות – אם בשרעב עשו זאת, יש לומר כי זה מפני ששרעב זהו מקום מוצאו של רבי שלום שרעבי וכך הם אומרים, אף שישנם הטוענים כי מצנעא הוא ברח לארץ ישראל. עכ"פ שם משפחתו מראה שעיקר מוצא משפחתו לפחות בדורות שקדמו לו, הוא משם – כנראה כאשר מקרוב הגיע אליהם הספר הזה. וזהו משהו אשר נעשה רק בתקופה האחרונה. הם ראו את זה ואמרו, טוב, גם אנחנו נעשו זאת, וכך נכנס אליהם עניין לעשות הדלקה. הילדים. אם הדבר אינו פוגע בשום דבר, למה לא? או שאחד השליחים שהגיע מארץ ישראל זה מקרוב, לימד אותם לעשות זאת.

אח"כ הוא – בהערות לספר בין פסח לשבועות – מביא כך, נוהגים בירושלם לפאר הבית הכנסת בכל מיני פאר, ומעטרים כל הנרות בכל מיני ורדים, ומרבים בהדלקת נרות לכבוד התנא הקדוש זיע"א, ולומדים האדרא, ואומרים שירות ותושבחות ופיוטים.

אחרי כן עושים סעודה, ושותים ושמחים, ואחר כך עולים לגג ועושים הדלקה, עד למרחוק תהיה מאירה, לפרסם הכבוד של הרשב"י זיע"א וכו'. משמע, כי זה רק הם.

ובהמשך הוא מביא לגבי האשכנזים, בשם הספר תולדות יהודי קאליש [עמוד 323], שם הובא תיאור של ר' יוסף ב"ר שבתאי מקאליש, שעלה ארצה בשנת התקצ"ה, וכתב כי כאן בארץ ישראל, בליל ל"ג בעומר, חובה להדליק – הוא עשה זאת כביכול זאת 'חובה' – כאן ובכל הבתים הרבה נרות, לכבודו של התנא רשב"י זיע"א, וכן מדליקים בכל בתי כנסיות ובתי מדרשות, וכן על גבי גגותיהם מדליקים הרבה נרות שאורם נראה עד למרחוק וכו'. הנה אפילו מדורות, לא היו אז בכלל, רק נרות. זה מה שהוא ראה בא"י, שהדליקו הרבה נרות.

והוא מביא בשם ספר משמרת שלום [סימן ל"ח], שכתב בזה"ל, אבי הורה לכל אחד להביא נר להדליק קודם תפילת ערבית, לכבוד הרשב"י וכו'.

הרבה יהודים בא"י. שמא רק יותר מאוחר. היו תקופות, שהיו מעט מאד יהודים בא"י. בודדים, בדורות הראשונים. רק אחר כך, הגיעו יותר ויותר, ואז כנראה התחילו את עניין המדורות אצל רשב"י, ולאט לאט נתפשט ונתקבל 'במקומות אחרים בארץ ישראל'.

אפילו מהר"ח ויטאל עדיין לא הזכיר את ההדלקה, כמו שעמד על זה הימ"ה שליט"א בעמודי הוראה [דף מ"ב] שהוא מזכיר את השמחה סעודה ומשתה על קברי רשב"י ור' אלעזר בנו, וכן תגלחת שערות הקטנים, אבל את שאר מנהגי היום כגון ההדלקה לא הזכיר. וסיים שהדבר צ"י. דהיינו צריך ישוב. לא נמצא בנתיים תירוץ להערה זו.

תשמעו את לשון הספר ארץ ישראל, למהר"י טיקוצ'נסקי [הובא שם בהערה ל"ד], בני ארץ ישראל, בעיקר החסידים – הכוונה חסידי הבעש"ט – נוהגים בליל ל"ג בעומר בהילולא ובהדלקות.

כבר הוא מדגיש, כי זה 'בארץ ישראל', ובעיקר החסידים, עושים הדלקות. לא הליטאים ודומיהם.

והספרדים, מרבים בנרות בבית הכנסת, לכבוד רבי שמעון בר יוחאי שנפטר באותו יום. אפילו אצל הספרדים, לא עשו הדלקות. גם בארץ ישראל, לא היה אצלם את המנהג הזה.

אסבן, מה בא הספר ואין למו מכשול, ליישב את 'מנהג ישראל?' כביכול זהו משהו, מדורי דורות? אין דבר כזה. כי הדבר לא היה.

ובהמשך [בהערה שם] מובא כך, מנהג בית אל, ירושלם, הובא לדפוס בספר דברי שלום [ירושלם תר"ג, סימן נ"ח] – זאת ישיבת המקובלים – מרבים בהדלקת נרות לכבוד התנא הקדוש, ולאחר הסעודה עולים לגג, ועושים הדלקה גדולה, עד למרחוק תהיה מאירה, לפרסם הכבוד של רשב"י.

שמעתם? זאת עשו, בישיבת המקובלים. משמע, כי בדורות ההם, הם היו היחידים אשר עשו הדלקה. הוא מביא זאת בשם עוד ספר, דברי שלום, מנהגי מהר"ש שרעבי זצוק"ל.

התייחסות למובא בעלון 'בית נאמן', כי כביכול בני ק"ק תימן יע"א מסתפרים ומתגלחים כרגיל בימי העומר.

רבים ביקשו ממני גם להגיב, על מה שהרב מאזוז שליט"א דיבר מספר פעמים גם בזמן האחרון, כי התימנים מסתפרים ומתגלחים בכל ימי ספירת העומר. הוא חוזר על כך כ"כ הרבה פעמים, ואולי ישנם אנשים אשר יאמינו לו.

מובא שם [בעלון בית נאמן מס' 356, הערה 20] כך, התימנים מסתפרים ומתגלחים כל העומר. אין להם כלום, זה עם בפני עצמו... כוונתו שאין לתימנים כלום ממנהגי האבילות בעומר. עוד מעט נראה כי זו שגיאה חמורה.

פעם הרב בן ציון אבא שאול אמר שיש לנו שלשה עמים בארץ ישראל. יש את האשכנזים, הספרדים והתימנים. התימנים יש להם שיטות אחרות, הם מתגלחים בימים האלה. והרב בן ציון אבא שאול אמר [אור לציון ח"ג פרק י"ז הלכה ו' בהערה], שגם אלה שנוהגים כדברי האר"י לא להסתפר עד שבועות, זה דווקא בשערות, אבל בזקן מותר. קשה להבין את דעתו, אבל ככה הוא כותב. לא ניכנס לכך כעת.

נראה כי זאת גוזמא להחשיב שלושה עמים. עכ"פ הגרב"ץ אבא שאול לא כך הגדיר, אלא שלושה בתי דינים. כל קהילה נחשבת כבית דין בפני עצמה, וזאת עפ"י ההגדרה ביבמות [דף יד.]. ובפוסקים. שמעתי זאת מפי הגרב"ץ עצמו, במקהלות עם. יש לנו כיום ג' בתי דינים, אשכנזים, ספרדים ותימנים. וכמדומני גם נדפס כבר כך בשמו.

אמנם כעין דבריו איתא בגמ' שבת [דף סב.]. נשים עם בפני עצמו, ואכמ"ל. אך לא מתאים ולא ראוי בענייננו.

[כיו"ב העיר ידידנו הרב איתמר חיים כהן שליט"א כאן בזה"ל, הגרב"ץ אבא שאול עצמו היה אומר קהילה, קהילות. ונכון, כי לא מדובר כאן בעמים שונים. אף כי מצינו לשון נשים אף בפני עצמן הן ע"כ].

גם לפני כן [באות ט'] הוא אומר כך, התימנים מסתפרים בימים האלה, אומרים אנחנו לא קיבלנו את זה. ובזה הבנו תשובה של ישכיל

עבדי לרבי עובדיה הדאיה, יש שם נח"ה חא"ח סי' נ"ה] שאלה על חזן אחד שהיה מסתפר בימי העומר, כי "בעיר זו, כל העם מקצה, לא קיבלו עליהם חומרת התגלחת בימי הספירה", האם צריך להעביר אותו או לא? [והעלה שם שאין להעבירו. ע"ש טעמו].

אבא ראה את זה, ואמר, לא שמענו דבר כזה [שלא נהגו בחומרא זו]. מרן כתב [סי' תצ"ג ס"ב] שלא מסתפרים בימי העומר. מי זה החזן הזה שהוא "עושה חדשות בעל מלחמות"? איך הוא עושה את זה? אחרי שנים ראיתי בספר שתי ידות [בסוף אצבע ב'], של רבי מנחם די לונזאנו, שהעתיק תשובת הרדב"ז שבימיו עוד לא נדפסה, שכתב שיש כאלה שבכלל לא עושים את המנהגים האלה.

אז זה מה שכתב רבי עובדיה הדאיה, שיש כאלה שלא קיבלו עליהם את החומרות של הספירה. זו כוונתו. הוא לא כתב מקורות, אבל הוא התכוון על התימנים, וגם בימי הרדב"ז היו כאלה שלא נהגו בזה. לכן אם אתה רואה בן אדם שהוא מתגלח בעומר (לא בחול המועד), אל 'תרד' עליו.

צריכים לדעת, כי זאת טעות. במחכ"ת. אינני יודע, מי מטעה אותו. מאיפה הוא קיבל, דבר כזה. האמת שכבר במשך מאות שנים, מקובל ביהדות תימן, שלא להסתפר. כבר אינני מדבר על כך, שישנם כאלה שנהגו כדעת האר"י"ל, ולא הסתפרו מערב פסח עד ערב שבועות. אבל עכ"פ בדרך כלל, רבים היו מסתפרים בל"ג בעומר. לגבי ל"ד, כמעט ולא נשמע. נתקבל יותר, להסתפר בל"ג. הספרדים מחכים לל"ד, אולם אצל התימנים – משום מה – הדבר לא נתקבל, ומסתפרים בל"ג בעומר. אמנם מהרי"ץ בשו"ת פעו"צ מזכיר דבר כזה, אבל בדורותינו זה כבר נצטמק, הדבר איננו ידוע. שאלה מהקהל: גם חתונות עשו אחרי ל"ג בעומר?

תשובת מרן שליט"א: כן. אבל ישנם כאלה שהחמירו, אשר לא עשו חתונות עד שבועות. כפי שאמרנו בעבר [פעמים רבות], 'האידינא' היינו, האיי דינא. אלו ימי דין. ישנם כאלה

שערי יצחק – השיעור השבועי

שמסתפר לכבוד שבת איננו יכול לסבול את שערו, לכן מהרי"ץ כותב כי המנהג הזה לא יבטל דברי נביא, של עונג שבת וכבוד שבת. אנשים הרגילים להסתפר בכל ערב שבת או שתיים, קשה להם העניין, כי השיער מכביד עליהם ומצער אותם. על כן, המנהג הזה, של אבילות ישנה, אינו דוחה את דברי הנביא. לכן מהרי"ץ מתיר, לכבוד שבת. אולם, לא בכל שאר ימות השבוע. יוצא כי כן נתקבל המנהג שלא להסתפר, אולם לכבוד שבת הדבר מותר. זאת הפשרה של מהרי"ץ. זהו דבר נכון. והרחבתי בס"ד כבר בכמה דוכתי, כגון בשיעור מוצש"ק בחוקותי התשע"ח בשכ"ט.

אולם ישנם כאלה, מחלושי העיון, אשר אינם מבינים נכון את דברי מהרי"ץ, הם חושבים שמהרי"ץ התיר לגמרי. אבל אלו בודדים, מעטים, אשר אין צורך להתייחס אליהם בכלל. ברם, ברוב יהדות תימן, דבר זה הוא ידוע ומפורסם, ואי אפשר להכחישו.

מפליא מה שאפשר להיווכח ולברר, כי שני רבנים ספרדים בזמנינו ששיעוריהם השבועיים מופצים לרבים בצורה דומה, ומדברים אודות התימנים, מסורתם ומנהגיהם, הם מוקפים ומושפעים ישירות משני גורמים תימניים, השונים בתכלית זה מזה. קיצוניים לכאן ולכאן. יען כי הרב יצחק יוסף שליט"א, מוֹנֵן מתלמידי הרב יוסף בן יעקב – שהם שאמי – ומאמין להם, מה שהם כותבים מראים ומביאים לו, בעלי קרניי"ם וכדומה. והרב מאיר מאזוז שליט"א מאידך גיסא, מקבל בעצימת עיניים מדרדעים. שאמי הנוטה לספרדי מכאן, ודרדעים מתומנים מכאן.

מי שמבין מבין כי שני הדברים הם בבחינת מצא מין את מינו. ואחז"ל בדרך שאדם רוצה לילך, בה מולכין אותו. ואינני רוצה להוסיף ולהמשיל עוד משלים מכאיבים, למרות אמיתותם. כי מתקיים בנו ותהי האמת נעדרת, בעוה"ר. עכ"פ שביל הזהב – האמצעי – נשאר אצלינו. ויה"ר שהמקום ברוך הוא ימשיך להיות בעזרינו, ובדרך האמת והיושר ידריכנו, אבי"ר.

*

שנהגו כך. מפסח ועד שבועות, אין חתונות. בזמנינו קשה יותר להחמיר בזה.

מוזר ותמוה מאד מה שהוא כותב, שכוונת הישכיל עבדי על התימנים. כל מי שיפתח שם יראה [בד"ה תוכן] כי כותב שבעיר היא שולטת בעת הממשלה הצרפתית בגלל שאצלם גידול זקן הוא חרפה וכו' יעוש"ב. הרי בתימן לא שלטו הצרפתים מעולם. לכן מובן שהמדובר שם כנראה הוא על מרוקו, או אלג'יר וכדומה. חוץ מזה, הרב מאזוז הסביר, כי זהו כיון שברי"ף וברמב"ם לא כתוב, את העניין הזה של אבילות ימי העומר.

א"כ למה נישואין לא עשו בניסן? הרי הגאונים כבר אומרים, כי נתקבל בעם ישראל שלא לעשות נישואין, מאז שמתו תלמידי רבי עקיבא, כמוזכר בגמרא מס' יבמות [דף ס"ב]. נכון שבגמרא הדבר איננו מוזכר, אולם כך נתקבל בכל תפוצות ישראל. ולגבי עניין התספורת, אכן הדבר נכון, שזה נתקבל רק בדורות האחרונים, אבל לא אחזור על מה שכבר הסברנו בשיעורים [פעמים רבות], מדוע נתקבלו לאט לאט חומרות נוספות, כי ראו שאלו ימי דין. היו צרות רבות אז, כגון גלות מוזע, היתה בתקופה הזאת של ספירת העומר. לפיכך נתקבלו במשך הדורות, עוד הגבלות לגבי ימי ספירת העומר.

מה שכן, מי שמטעה את הרב מאזוז, אלו או פורצי גדר שכנראה מסתפרים ומתגלחים כפי דרכם ושיטתם, או מתי מעט אשר לא הבינו את דברי מהרי"ץ בשו"ת פעולת צדיק [חלק ב' סימן ע"ו].

הרי העיקר והבסיס להיתר התספורת בעומר אצלינו, זאת תשובת מהרי"ץ. וישנם כאלה, אשר לא הבינו נכון את תשובת מהרי"ץ, והם חושבים כי כביכול מהרי"ץ הכריע כפי המנהג הקדום, מה שהיה לפני כן, שאין דבר כזה של איסור תספורת בעומר.

יכול להיות, שפעם בתימן הדבר היה ככה, בדורות הראשונים. אולם מהרי"ץ הרי בא ועשה פשרה, שלכבוד שבת הדבר מותר. כיון שהיו מסתפרים בכל שבוע-שבועיים, ומי

לגבי מה שדיברנו לעיל, בעניין עשיית המדורות, ישנם כאלה אשר גם שורפים את המן במדורה הזאת. מי שיעיין בשיעור מוצש"ק אמור התשע"ב, יראה כי כבר דיברנו על כך, וגם שם רואים כי ח"ו איננו מתנגדים לכך.

[השנה הוזמנתי להדליק את המדורה בליל ל"ג בעומר, בתלמוד-תורה וישיבה קטנה בעקבי הצאן, בעיר ראש העין ת"ו, ע"י ראש המוסדות הרב יאיר בשארי יצ"ו. ונעניתי ברצון ובשמחה, לחזק את מאות התלמידים כן ירבו, בכמות ובאיכות, ואכן היתה תועלת גדולה].

[לגבי מה שאמר מעכ"ת שישנם השורפים בל"ג בעומר את המן, יש לי להוסיף כי בילדותי היו הילדים קוראים לבובה ששורפים אותה, היטלר (כעת, איני יודע). ונראה שזהו מפני שאז היו קרובים לזמן השואה, ורבים מן הילדים היו בנים לניצולי שואה (ובשנים שלפני כן, היו ילדים שהם עצמם ניצולי שואה. וכתבתי זאת, בהנחה שכבר אז קראו לה כך), וגם מפני שהוא איבד את עצמו ביום זה. איתמר].

כשם שכלי המלחמה שנשתכללו כיום לצורך המלחמה הגשמית, כך יש לשכלל את כלי המלחמה לצורך המלחמה הרוחנית, תוספת דברים בעניין 'שבתות לקדשנו' לחיזוק עניין הקדושה ובפרט לגבי המכשירים-המכשילים כיו"ב, כגון מכשיר שיואמי חצי טאצ', ועצות מעשיות לחיזוק העניין.

אנחנו מדברים בעניין 'משיאין משואות', וכבר הבאנו בס"ד בזמנו [שיעור מוצש"ק תצוה התשפ"ג] את דברי הגר"ח פאלאגי בהקדמה לספרו מועד לכל חי [עמ' ט"ו], המסביר למה עשו מדורות, ולא עשו עם אבק שריפה. ואמרנו על כך, כי זאת איננה שאלה, מכיון שכל העניין של אבק שריפה לא היה בעולם, הוא נתחדש רק בדורות שאחרי כן. בדורות ההם, אבק שריפה לא היה נפוץ בעולם. אפילו הזיקוקים, עדיין לא היו בדורות ההם. לכן היו חייבים לעשות זאת, רק באמצעות מדורות.

[שמא גם לו היה בזמנם אבק שריפה, היו משיאין משואות דוקא, לפי שאותן עצמן אפשר להוליך ולהביא ולהעלות ולהוריד עד שיראה את חבריו שהוא עושה כן בראש ההר

השני, וכן בראש ההר השלישי, כדתנן בפרק ב' דראש השנה משנה ג'. מה שאין כן אבק שריפה, היה צריך לפוצץ עוד ועוד, עד שיראו זאת. איתמר.

אמנם אילו היו זיקוקין, היו ניכרים בגובה, ויותר היה מועיל להיראות במקומות הרחוקים. יב"ן]. צריכים לדעת, כי העולם מאד נשתנה. כל החכמות והשכלולים, הטכנולוגיה שישנה בעולם, כלי המלחמה שהיו פעם וכלי המלחמה שישנם כיום, זה כרחוק מזרח ממערב. זהו הבדל עצום. למשל פעם היו עושים חומות לשמירה, אולם כיום החומה איננה משמעותית, כי אפשר לפוצץ אותה בקלות בחמרי נפץ. החומה איננה מגינה כלל.

בספר מיכל מים [במדבר, בהקדמה, עמ' 4], כתב בדרך חיזוק, כי בדורות הראשונים, היו ספרי מוסר וכו', אולם אז היצר הרע היה חלש. המלחמה הגשמית, והמלחמה הרוחנית, הם אותו הדבר. מקבילות זו לזו. אם היצר הרע איננו גרוע, כאשר הוא לא גדול, אזי כלי המלחמה נגדו הם קטנים. אולם בעוה"ר – הוא מדבר לגבי דורו, כ"ש מה שישנו כיום בזמנינו – כעת צריכים כלי מלחמה יותר חזקים. כי כפי שנשתכללו, לגבי המלחמה הגשמית, כך גם היצר הרע הוא השתכלל, וממילא ישנן מלחמות נוראות, וצריכים לטפל בכך עם כלים חדשים. אי אפשר להשתמש, בנשק שהיה פעם. כך הוא כותב, לגבי מה שהיה בזמנו.

וזה לשונו שם, מראש חודש אלול ואילך, אז כששמע איש הישראלי קול השופר הראשון, באמונתו החזקה והטהורה שבעוד ירח ימים יבוא למשפט לפני הבוחן לבבות, והחותך חיים לכל חי וכו', חיל ורעדה אחזו, והוסיף אומץ בתפילה ותחנונים, וכבר התחיל לחשוב חשבונו, משך השנה שעברה, ומה שעבר עליו. ואף כי (דהיינו כל"שכך) בהגיע ימי הסליחות והידויים, כבר התודה בכל לבו לפני ה', והוסיף אומץ בתשובתו עד עבור יוהכ"פ.

ובצאת האיש הישראלי במוצאי יוהכ"פ, ראה היצר הרע והוכח, שעמל ויגע כל השנה לריק ולבהלה, אין כאן לא חטאים ולא חוטא, לא

כה, ומוכרחים להתחיל להתבצר רחוק הרבה מכח גודל היריה וחזקה.

כן הוא גם במלחמתנו עם יצרנו הרע, עתה מוכרחת להשתנות מכאשר היה עד כה.

אז בדורות שעברו, אשר יריית היצה"ר היה רק מקרוב, וכדורי ירייתו היו קטנים באיכותם. אז מצאו גדולי הזמן, לחבר ספרי מוסר, לעשות חומה וחיל נגד יצה"ר. אבל הם לא התחילו מוסרם, רק את הישראלי. הגאון רמח"ל זצ"ל, התחיל ספרו מסילת ישרים, ביסוד החסידות ושורש העבודה התמימה, שיתברר ויתלבן אצל האדם מה חובתו בעולמו.

הלא ידבר את איש הישראלי, החפץ להתקרב לעבודת ה', ילמדהו דעת איך שיתחיל ואיך שיעלה ממדרגה למדרגה.

אבל בזמנינו זה, בעוה"ר עלינו להתחיל מוסרנו את האדם, לחזק את אמונתו בה' ובתורתו, בהשגחה ובשכר ועונש, כי כלי ירייתו של היצה"ר שונים המה עתה מאז, חזקים ונוראים מאד. ורוח אחד כי בא, עוקרו ומהפכו על פניו רח"ל. עלינו להתבצר סביב סביב, שלא יגעו בנו כדורי מות אשר יירה עלינו וכו'.

בקיצור, צריך כלי מלחמה חדשים. אלו דברים חשובים.

*

והסיבה שאני אומר זאת, משום שאנחנו כעת ב'שבתות לקדשנו', כפי שדיברנו בשיעור הקודם. 'קדשנו במצוותיך'. לכן קרא בפניכם, מה שכותבים ועדת הרבנים לענייני תקשורת, בזה"ל, אזהרה חמורה.

כידוע עקב זיופים רבים, כבר הורו גדולי ישראל, על החיוב לרכוש מכשירי פלאפון רק בחנויות שבפיקוח וועדת הרבנים.

והננו באזהרה מיוחדת, היות לאחרונה החלו אנשי דלא מעלי, בשיווק מכשירי שיומי חדש שחציו טאצ' – אני קורא נכון?

הערה מהקהל: פירושו בעברית, 'מגע'.

תגובת מרן שליט"א: יישר כוחך.

אשר הינו סמארטפון לכל דבר, ואף הטביעו עליו את חותמת וועדת הרבנים.

עוונות ולא פשעים, רק איש שב בתשובה שלימה לה', נקי וצדיק. ועליו היה להתחיל מעשהו מחדש, לעמול בו להחזירה לכל הפחות למצבו שהיה קודם חודש התשובה. וכן עמל עוד שנה תמימה. וכן עלתה עמלו עוד פעם בתוהו, בסוף השנה.

ועתה אבל הננו רואים כי התחכם יצר הרע. כל מעשה עוה"ז ותחבולותיו, יעבד עתה ע"י 'מכונות' שונות, גם הוא עשה לו 'מכונה' טובה לדעתו, אשר יקל לו עבודתו אלף פעמים מאשר היה לו עד כה.

בכל מקום שרק אפשרי לו, יעמול ויעבוד רק ללב הישראלי. הנה מניחו לעשות צדקה וחסד, ויגביר רחמי האיש על עני ונכה רוח, ומצוה לעזרהו ב'אפשרי'. אבל רק מצד האנושיות והשכלי, שכן ראוי לכל אדם לעזור לחבירו, שכל אחד הנהו מדיני. אבל בליבו יעלה ספיקות בעיקרי הדת, ויציע לו שאלות וקושיות, עד שירעיל את דמו הישראלי, להמסופק באיזה עיקר מעיקרי הדת וכו'.

ומה ישבר לב איש ישראלי אוהב עמו, בראותו שידו רמה – דהיינו הצליח יצה"ר – ב'מכונתו' זאת וכו'. לכלי 'תותח' ב'אלו, אשר יירה היצה"ר עתה על עם ישראל מות ואבדון רח"ל, נדרש בזמנינו חומות אחרים לבצר עמידתנו. ומ'לפנו ממלכותא דארעא, אשר בש'נים שעברו, היה די לעשות חומה בצורה סביב העיר הצריכה להתבצר, באבנים ולבנים, בעביו שבעה או שמונה רגל, ודי היתה להגן על העיר מהאויב. שכלי המלחמה היו קטנים ורפויי כח, כל כלי התותח לא הרחיקו לירות משני מיל, וגם הכדור היה קטן מאד. נגד משחיתים קטנים כאלו, היה די החומה להגן על העיר.

אבל עתה, כאשר יודרש להבצר איזה עיר, ובנו מגדלים סביב העיר וכו', יען כי כלי התותח התגדלו באיכותם הרבה מאד, אשר כח ירייתם יעלה על י"ד מיל, וכדוריהם גדולים וקשים ומתפוצצים, אשר אם יבואו בתוך העיר, כבר אי אפשרי להתקיים כנגדו, ויהרסנה ויחריבנה בשעות מעטים. לכן אי אפשרי עוד להסתפק בהחומות הלבנים והאבנים, שהיו למשגב עד

הננו להודיע כי מדובר בזיוף חמור, והמכשיר כלל אינו כשר. ויש להזהיר גדולים על הקטנים מלהשתמש ומלרכוש מכשיר זה, או מעין אלו. סימן לזיהוי של מכשיר פסול, זה הוא מצלמה קדמית המופיעה במקש ה-# בתחתית המכשיר [מרן שליט"א מראה לציבור, צילום של מכשיר זה].

אינני מכיר זאת, אבל כפי שדיברנו [בשיעור הקודם], הרבנים שליט"א ביקשו לעשות 'גדרים' וסייגים' בנושא הזה, וכבר אמרנו כי אין להתפתות.

לפעמים ישנם אנשים, אשר מחזיקים מכשירים לא כשרים, והם באים להראות כל מיני דברים. אחד רצה להראות לי, איזה אבא צדיק היה לו, ובא להראות לי במכשיר שבידו תמונה שלו. אמרתי לו, אבל נראה לי כי המכשיר איננו כשר. האם המכשיר כשר? וזה לא אחד, ולא שנים.

כוונתי לומר, שצריכים לעצור את הדבר. אפילו כשרוצים להראות דברים טובים, על ידי שאנחנו מונעים זאת, כשרואים כיצד אנחנו מסתייגים מכך, כי אפי' לראות דברים טובים איננו רוצים, ואפילו רגע אחד, אזי אולי יחלחל הדבר לקרבם, ויתחלחלו...

חושבני, כי ישנו דבר נוסף. אני אומר זאת, מתוך הנסיון הקטן שיש לי בנושא הזה.

מישהו, אשר עוסק בענייני ציבור, ביקש ממני להפנות אליו אנשים הזקוקים לעניין רפואי מסויים, כי הוא יודע לטפל וכו'. והוא אמר לי, כי יש לו שני מספרי טלפון. האחד כשר, והשני לא כשר.

אמרתי לו, תביא לי רק את הכשר. אבל הוא אומר לי, לא, גם את הלא כשר, כי ישנם רבנים אשר התירו לו. זה 'מוגן', ולא יודע מה.

שאלתי אותו, תגיד לי, מי הם הרבנים אשר התירו לך? לא האמנתי לתשובתו. הוא התחיל לגמגם. אממ אממ, אמרו לי, לא לגלות מיהו זה שהתיר.

וכי אסור לגלות, מי הם הרבנים המתירים? ונסתרה, והיא נטמאה [במדבר ה', י"ג]. אמרתי

לו, תשמע, אני רוצה שתביא לי רק את המספר הכשר. הרי יש לך טלפון כשר. אם לא היה לך, אולי הייתי שוקל אם בכל זאת לקחת. אבל יש לך טלפון כשר, א"כ תביא לי את הכשר. ולמרות שהפציר בי, בשום אופן לא לקחתי את הטלפון הלא כשר.

זאת אני אומר, כי אולי כאשר יראו, שאנחנו כ"כ נחרדים מכך וכו', אולי הדבר ישפיע עליהם בסופו של דבר, להתרחק כמה שיותר מן הדברים הללו. השם ישמרנו.

דברי הגר"י זילברשטיין שליט"א בעניין השלטים 'בלי גיוס אין פיוס' – לגבי בחורי הישיבות הקד' שאינם מתגייסים לצבא, התייחסות מרן שליט"א לכללות עניין זה, וכן לגבי טענת הרוב בא"י כי המיעוט הינם 'צחצחים' אשר אינם מ'האליטה'.

אני רואה שהזמן קצר והמלאכה מרובה, ע"כ אדבר בקצרה לגבי מה שהראו לי, מה שנתפרסם בשם הגר"י זילברשטיין שליט"א, תחת הכותרת 'עמוד ההוראה השיב בשיעורו לשלטים' 'בלי גיוס' – אין פיוס'. א"כ גם אנחנו פה, בסוף השיעור, יכולים לדבר על כך.

עשרות משתתפים בשיעורו השבועי של עמוד ההוראה הגאון רבי יצחק זילברשטיין מדי יום חמישי, בביהכ"נ שבתוך בית החולים מעייני הישועה, ביניהם רופאים בכירים ואנשי רפואה ועסקנים, כולל רבנים ודיינים המגיעים מכל חלקי הארץ מדי שבוע, הופתעו כשבסוף השיעור, לאחר שדן עמוד ההוראה בשאלות רפואיות מסובכות וגורליות העולות על שולחנו, אמר שהוא רוצה להתייחס ולהגיב על טענות השמאל למיניהם, ובעיקר מדוע בני הישיבות לא מתגייסים לצבא.

עמוד ההוראה פתח את דבריו ואמר:

"נסעתי השבוע באוטו, ואנשים עצרו אותי ושאלו אותי, תראה מה כתוב פה בשלט: 'בלי גיוס' – אין פיוס". היו שם מודעות ענק. הון עתק עולה כאלה מודעות, שהיו תלויות בחוצות הכביש, והסתכלו עלי והצביעו על השלט, וביקשו שאני אשיב. כמובן שלא השבתי להם במקום. אבל כאן כעת, אני רוצה להשיב. לא

וככה אני רוצה להשיב לו. ארץ ישראל בלי שמקיימים את התורה, לא שייכת לנו בכלל, אנחנו הגנבים, כולם אומרים לנו את זה, אומות העולם אומרים אתם לסטים, איך אתם השתלטתם ופלטתם פה.

כך הוא עונה, וישר כוחו.

זהו דבר ידוע, רש"י הראשון בתורה על הפסוק 'בראשית ברא אלהים', שאם יאמרו אומות העולם לישראל, לסטים אתם, שכבשתם ארצות שבעה גוים. הם אומרים להם, כל הארץ של הקב"ה היא. הוא בראה, ונתנה לאשר ישר בעיניו. ברצונו נתנה להם, וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו.

רק ראשית, צריכים לדייק יותר. נראה שלא מדויק להגיד, כי ארץ ישראל היא פלשתינה במקור. פלסטין, זה בארץ פלשתים, דהיינו רק איזור עזה וסביבותיה. לא כל ארץ ישראל, נקראת פלשתים. מה פתאום. הפלשתים זהו רק האיזור הקטן שמה, בדרום מערב א"י. תפסיר רס"ג לגבי המלה 'פלשתים', הוא פלסטינין. זאת בדיוק המלה. אך זהו רק השטח ההוא שמה, לא מקומות אחרים.

רק מקרוב הם הרחיבו את השימוש בשם פלשתינה לכל ארץ ישראל מדעתם, בזמן שלטון הבריטים. כי זה היה רצונם, שלא יזכר שם 'ישראל' עוד.

גם לגבי הערבים אשר התיישבו כאן בא"י, לא היתה להם מדינה בכלל, רק בודדים נתיישבו פה ושם. רק כאשר עם ישראל חזר לארצו, ארץ ישראל פרחה. בכל הדורות – כפי שכותב הרמב"ן בפירושו על הפסוק (ויקרא כ"ו, ל"ב) וְשָׁמְמוּ עָלֶיהָ אֲיִבֶיהֶם הַיֹּשְׁבִים בָּהּ. זה נתקיים לעינינו, במשך כל הדורות.

אולם בנוסף לכך, מפריע לי משהו אחר, הן בדבריו, והן באופן כללי.

לצערינו, אני שם לב – אינני יודע, הנני בער ולא אדע, אינני מבין מדוע ישנו כאן, כעין 'שיח חרשים'. הרבה פעמים שומעים רשעים, את אחינו הטועים והמטעים, מפריחים כל מיני סיסמאות, כל מיני מטבעות לשון, כגון 'שוויון בנטל', או 'הדרת נשים', וכדומה, וכל הרעיונות

בשבילם, אלא להשיב בשבילנו, לעצמנו, שאנחנו נדע את התשובה האמיתית.

הוא אומר, כי איננו עונה להם.

המפרשים מדייקים, לגבי שאלת הבן הרשע. לגבי יתר הבנים כתוב, וְאַמְרַתְּ לְבִנְךָ וְגו' [דברים ו', כ"א]. אולם לגבי הבן הרשע כתוב, וְאַמְרַתְּם זָבַח פֶּסַח הוּא לִי יְיָ וְגו' [שמות י"ב, כ"ז]. לא כתוב, ואמרת 'להם'. כי הם לא רוצים לשמוע תשובה. יש להם כביכול שאלה, והם לא מחפשים לשמוע את התשובה.

על כן הוא אומר, כי אינו עונה להם, כי בלאו הכי אזניהם אטומות, ואינם רוצים לשמוע. הם מחפשים רק לומר את השאלה שלהם, כי האמת שהם אינם מחפשים תשובה.

תשמעו את תשובתו,

הרי בעצם, מדינת ישראל הם חבורת גנבים, באים ולוקחים מדינה שהיתה שייכת לערבים כמעט אלף שנה, מגרשים אותם מאדמתם, ומיישבים אותה. איזה היתר יש להם לעשות כן? לגרש פלסטינים שגרים פה כל כך הרבה שנים? הרי אצלינו בתורה כתוב, שזה ארץ פלשתים, ואני אתן לכם אותה, ארץ שבעה עממים. איך זה הולך?

אלא אמר הקב"ה, אם תשמרו את התורה והמצוות, אז אני נותן לכם את הארץ. ואם תעשו אֶלֶף לַמָּטָה, אֶלֶף לַמָּטָה [במדבר ל"א, ד'], דהיינו שאלף אנשים שולחים לצבא, ואלף אנשים כנגדם יושבים ועוסקים בתורה הקדושה. כנגד אלף חיילים, צריכים אלף בני ישיבה שלומדים תורה. ואם עושים את זה, רק אז הקב"ה שהוא הבעל הבית שברא את השמים והארץ, והוא נתן אותה לאומות העולם, ואם תעשו מה שהקב"ה אומר שכתוב בתורה, רק אז הוא יתן לנו את הארץ, ורק אז יש לנו רשות להיות פה בארץ.

וממילא, הרי ארץ ישראל זה פלסטינה במקור, אז איך בכלל הם באו וגירשו את כל הערבים? אלא התירוץ הוא, שהקב"ה נתן לנו. ומי שנתן לנו, אמר את הכללים, איך לקבל את הארץ הקדושה. אלף למטה אלף למטה! אלף בני ישיבה לומדים תורה.

שלהם כדי שיהיו נקלטים אצל האנשים. כמו מה שאמרנו לעיל, 'בלי גיוס – אין פיוס'.

מדוע לא עונים להם, באותה המטבע? זהו כמו שיח חרשים. **אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמְעוּ אִישׁ שִׁפְתַּי רִיעָהוּ** [בראשית י"א, ז'].

אם הם מדברים כך, צריך לנהוג בבחינת [שמואל ב' כ"ג, כ"א] **וַיְגִזֵּל אֶת הַחֲנִית מִיַּד הַמִּצְרִי**, צריכים לדבר איתם כפי שהם מדברים.

תגידו, 'בלי אמונה – אין מדינה'. ככה תדבר. כפי שהם מדברים. בכדי להכניס זאת לראשם. כמו כן, 'ללא מצוה – לא מועיל צבא'. ככה מדברים איתם.

ולא רק בשבילם, אלא גם בשבילנו. כי לצערנו, אנשים שומעים דיבורים וסיסמאות כאלו, אשר חלילה שמא יהיו נקלטים אצלם. מפרחים באוויר כל מיני מטבעות לשון, סיסמאות וכדומה, ולכן ישנם אנשים החושבים שמא ישנו בכך 'משהו'. לצערי, נראה כי ישנם מומחים היושבים על הדברים האלה ומה שנקרא בלע"ז קופירייטר. העורך, עובדים הרבה בכדי להמציא כל מיני מלים, אשר ישכנעו את שומעיהם.

'בלי אמונה – אין מדינה'. הרי מצאנו בהרבה מקומות בדברי חז"ל, שהתורה נקראת אמונה. וכן הפיוט 'אמונה יצרה, יסוד היסודות וכו'. וכדומה.

אפשר להוסיף ולהפיץ ברבים סיסמאות נוספות, כגון **השמאלנים, יצאו מִדְתָּם וּמִדְעָתָם**. בעבר הן יצאו מן הדת, וכעת הם יוצאים מן הדעת.

גם אינני מבין לגמרי את התשובה. אמנם הגר"י זילברשטיין אמר, כי התשובה שלו היא בשבילנו, לא בשבילם, 'אלף למטה אלף למטה'. טוב, אולי בשבילנו זאת תשובה, כי בשבילם, 'אלף למטה אלף למטה', זה דברים בעלמא חלילה.

כתוב במסכת סנהדרין [דף צ"א ע"א] לגבי גביהא בן פסיסא, שבאו להתווכח איתו, ואמרו לו שיביא להם ראיה רק מן התורה. אל תגיד לנו דברים, מן התורה שבעל פה. אמר להם, אף

אני לא אביא לכם ראיה אלא מן התורה. התשובה לרחוקים, צריכה להיות בשפה שהם מבינים. באותו מטבע.

ההסבר לגבי הפסוק 'אלף למטה אלף למטה', שהכוונה אלף מזה ואלף מזה, אלף לומדי תורה כנגד אלף בצבא, זהו איננו הפשט. אי אפשר 'לעבוד' עם זה, כי הדבר איננו 'עובר לסוחר'. אי אפשר לנצח כך את הצד השני, ואף לא להביך אותו.

וגם האמת היא, שאינני יודע אעיקרא מהו המקור לכך. לפי מה שראיתי ובדקתי במדרשים, כגון במדרש תנחומא ומדרש רבא, לגבי הפסוק אלף למטה וגו', לא כתוב כי אלף ילמדו תורה ואלף יהיו בצבא, אלא אלף לתפילה ואלף לצבא. כתוב בספרי חז"ל, תפילה. דהיינו, שאלף יתפללו שהצבא יצליח, אבל לא כתוב תורה. אינני יודע, מהיכן יצא הדבר הזה, ש'אלף למטה' היינו אלף ללימוד תורה. ישנם אמנם ספרים שכתבו כך, ראיתי בעצמי, אבל לא בספרי חז"ל. ואני גם אומר, כי אינני חושב כי ככה אפשר לשכנע.

אם הדבר כפי שהוא אומר, שזאת תשובה בשבילנו, אולי זהו דבר קצת טוב. אבל אם רוצים להשתמש בכך בשבילם, הרי בודאי שהדבר לא ישכנע אותם, כי הם צריכים לראות דברים מפורשים, אשר כתובים בתורה, ואז אולי הם יודו במקצת'.

יש לומר דרך הלצה, לפי מה שרבים מהם טועים וחושבים מתוך בורותם, שתלמידי הישיבות מתפללים כל היום, ואם כן הרי זה אלף לתפילה. איתמר.]

חוץ מזה, גם בספרי חז"ל עצמם, הדבר איננו מוסכם. בספרי, ישנה שם מחלוקת לגבי הפסוק הזה, אלף למטה אלף למטה, בין רבי עקיבא לבין רבי ישמעאל, כי הכוונה למה שכתוב 'שנים עשר אלף יוצאי צבא', כי צריך פעמיים, דהיינו עשרים וארבעה אלף וכו'.

זאת אומרת, גם חז"ל עצמם מפרשים, שכולם ילכו לצבא. אין המדובר, לגבי התפילה. אמנם ישנה דעה כזאת במדרשים, כדבר האמור.

מהו פיקוח נפש, ומה אסור ומה מותר. וכמובן בשבילים הכל מותר...

שמעתי זה מקרוב על בחור טוב אחד, אשר למד בישיבה והלך לצבא, אמרו לו שהכל יהיה בסדר, ולאחר זמן קצר חשבו עניו. לא דת, ולא כלום. כל מה שהבטיחו לו, היה שקר וכזב. זאת איננה יהדות. במסגרות שלהם, הדבר איננו אפשרי. הם רוצים צבא, אבל כפי שהם רוצים.

ע"כ הם אינם יכולים לבוא בטענה כלפי הציבור שלנו, מדוע אינם הולכים לצבא? כי אתם לא נותנים שיהיה צבא יהודי, אתם רוצים צבא גוי. צבא אשר החילונים שולטים שמה, והם קובעים ומכתיבים את הכל. הם תופסים את החבל בשני ראשיו. לכן, אין על מה לדבר.

אבל בספרי, שזהו מדרש הלכה, הדבר הוא כפישוטו.

בכל אופן, אינני יודע מהי הנקודה? הסיבה שלא מתגייסים בני הישיבות בזמנינו לצבא, היא ידועה. ועמ"ש בס"ד בשו"ת עולת יצחק חלק ב' סימן רס"ד. אבל אם הם אכן היו רוצים, וכי יש לנו התנגדות שיהיה צבא?

דיברנו מקודם על המרד אשר היה בזמן החרבן. וכי לדוד המלך, לא היה צבא? כל הבעיא היא, שהם [החילונים] רוצים לשלוט על הצבא. הם, ורק הם. אם היה הצבא, בהנהגת יראי השם, 'צבא כשר', אזי לא היתה אמורה להיות בכך בעיא, לגופו של עניין. כל הבעיא היא, כי בשבילים הם לוקחים את הצבא כעין 'כור היתוך'. הם רוצים לשלוט, והם אלה שיקבעו,

[ידידנו הרה"ג אה"כ שליט"א הוסיף כאן, לגבי הסבר מעכ"ת למה לא הולכים לצבא. גם מהרח"כ הבין שהכל יוצאים לצבא, וכמו שכתב בתשובה. אלא שבתמותו ומחמת פרישותו, לא הבין את החלק השני של הסבר מעכ"ת. ואפילו כשהסברנו לו מה המצב בצבא, אמר יוריד את ראשו, כלומר שלא יסתכל על סביבתו. ובעיקר הסבר מעכ"ת, גם אני הבנתי כך תמיד. והייתי סבור כי דרך דחייה בעלמא אמרו להם גדולי הדור הקודם את עניין אלף למטה וכו', מפני שאת הטעם האמיתי יהיה קשה להם יותר לקבל, מפני שזהו עיקר מטרתם להעבירם על דתם. אלא שלפי הטעם הזה האמיתי, גם מי שאינם לומדים לא ילכו לצבא, והרי הגדולים לא מנעו זאת כל כך:]

ושמעתי מפי אחד שהיה בנחל החרדי, כי הקלקול שם גדול ונורא. ולדוגמא, בחור חרדי אחד הגיע לשם, וכעבור שבוע כבר היה משחק בפלאפון ביום שבת קודש, רחמנא ליצולן. וכאשר שאלתיו אודות שיעורי התורה הנמסרים שם, אמר לי כי רוב ככל החיילים אינם משתתפים בהם:

וטוב להביא כאן מה שעבר על אבא מארי הרב שלום אפרים הכהן זלה"ה, כשגייסוהו לצבא אחרי עלייתו לארצנו הקדושה, בערך בשנת ה'תש"י. ביום הראשון שהיה שם, קם בבוקר בשעה שכל החיילים קמים, ולא התייצב במקום המיועד, אלא הלך להתפלל שחרית ביחידות. ואחר כך כאשר שאל המפקד מי הוא הגיבור שלא היה כאן, אמר לו בעוז, אני. שאל אותו, מדוע. אמר לו, הלכתי להתפלל. אמר לו, תקום מוקדם יותר ותתפלל, ותגיע לכאן עם כולם. הדבר נשנה כמה ימים, עד שהעניין הגיע למפקד גבוה יותר, שאמר כי זכותו של כל חייל לישון כמו כל החיילים, ולקום בזמן שכולם קמים ולהתפלל. וראה זה פלא, למחרת כבר היה שם מניין לתפילת שחרית. כלומר, חבריו לא התפללו מאז ואילך אלא בזכותו:

ובעניין כשרות המאכלים שם, אבא מארי זלה"ה נמנע מלאכול. וכשראה אותו מפקד אחד מסתובב סביב חדר האוכל, הבין כי הוא חושש שמא המאכלים בלתי כשרים. מיד קרא לטבח ואמר לו, אתה רואה את הבחור הזה, תן לו מפתח המטבח, והוא יעשה שם מה שירצה. ואכן אבא מארי זלה"ה הביא כלים מביתו, והיה מבשל לעצמו את הארוחות: עוד סיפר לי, כי פעם אחת הראו לו קבוצת חיילים חילוניים, ואמרו לו, אתה רואה את כל החיילים הללו, כולם הגיעו לכאן כשהם חרדים:

לאחר מכן, כשהיה נקרא למילואים, בזמנו הפנוי היה כותב שם מזוזות. כשראה זאת האחראי על הסת"ם בצבא, אמר לו מהיום והלאה תעשה את המילואים בביתך. ואכן הוא היה מקבל לביתו ספרי תורה, ומתקן בהם כל הטעון תיקון. וכך הרויח שלא לשהות במקומות בלתי רצויים:

ומכל זה למדנו כי הנלחם על שמירת הדת, מסייעים אותו מן השמיים:

עוד שמעתי מפי דודי ר' יוסף הי"ו, שהיה אחראי על המחסן באיזה מחנה צבא. פעם אחת ביקש ממנו חייל אחד בשבת את מפתח המחסן. שאל אותו, מדוע. אמר לו, אני צריך להקים אוהל. אמר לו, האם יש כאן משום פיקוח נפש. אמר לו, לא. אמר לו, אם כן איני נותן לך את המפתח. ואמר לי דודי הי"ו, כי מעשה זה גרם לאותו חייל להתחזק בדת עכ"ל ידידנו הנעלה הרה"ג איתמר חיים כהן שליט"א, וישר חיליה לאורייתא].

התייחסות לטענת המיעוט בא"י, כי הרוב איננו חשוב, מחמת שהינם צ'חצ'חים אשר לא מן ה'אליטה'. בלי אמונה, אין מדינה. ללא מצוה, לא יועיל צבא. השמאלנים יצאו מדעתם ומדעתם.

דבר נוסף שמעתי – חושבני כי גם אותו חשוב לדעת מבחינה השקפתית, ליישר לנו את השכל – מה שטוענים כיום, אחינו הטועים בטי"ת, והתועים בתי"ו. הם אומרים, מה זה משנה, שהם המיעוט. דהיינו, שהרוב במדינה, הוא נגד דעתם. הרי הרוב בחרו, והם המיעוט.

אבל הם באים טוענים, מה זה 'הרוב'? אלו הצ'חצ'חים. זהו ביטוי שבא מן המרוקאים, צ'חצ'חים. אנשים כפריים פשוטים. משא"כ אצלנו [המיעוט], אנחנו ה'אליטות', אצלנו ישנם רופאים ועורכי דינים וכו'. כביכול, זה רק הם. כי בצד שלהם, ישנם יותר משכילים ויותר מתורבתים. משא"כ אלה הרוב, רובם ככולם מעדות המזרח וכו'. שמעתי כי כך הם טוענים.

ברצוני לומר על כך משהו.

ראשית, הציבור של בני התורה, החרדי – מה שנחשב אצלם הציבור שאיננו משכיל, ושאיננו מתורבת – הם מחודדים להפליא. במיוחד מי שלומד גמרא, הכשרון שלו הרבה יותר מהם. ראש של גמרא' חריף.

הבאתי בס"ד ב'מילי דאבות' [דף קס"ד] בזה"ל, ובספר התלמוד ומדה"ת – ומדעי התבל – לר' יקותיאל קמלהר [ענף ח' כתב, שכוונת חז"ל בן חמש למקרא וכו', היינו עם דרשותיהם. והראיה מדרב כהנא במסכת שבת [דף סג.] שהעיד על עצמו, שכבן תמניסר עדיין לא ידע שאין מקרא יוצא מידי פשוטו.

וכוונתם היתה שע"י זה יתחדד שכלם, שלא להיות מורגלים לדברים שטחיים.

וכן הודו חכמי האומות, שסדר הלימוד בישראל [בארצות אשכנז. יב"ן], ללמד לבני שש ושבע גמרא ותוספות, הוא שמחדד ועושה אותם פקחים עש"ב.

היהודים יותר פקחים מכולם. בפרט לימוד הגמרא והתוספות, עושה להם ראש עם כשרון גדול ועצום.

יצא לי פעם לדבר עם איזה דוקטור, או פרופסור, לכימיה. אני מדבר איתו, ורואה שאין לו שכל בכלל. במקצוע שלו עצמו, אני מעלה לו רעיונות שלא חשב עליהם. הבנתי מזה, כי אם אנחנו – בני התורה – היינו מתעסקים עם מה שהם מתעסקים, במדע וברפואה, ובכל יתר מה שהם מדברים ועוסקים במדעים שלהם, הרי שאנחנו היינו עוברים ומשיגים אותם פי אלף. ההישגים והתוצאות, היו הרבה יותר. כי לבני התורה ישנם כשרונות, והיינו ממציאים דברים הרבה יותר משוכללים ומחוכמים.

מספרים על אחד מגדולי ישראל, הגרי"ס, שנהיה לו בעוה"ר בן מדען. והנה הוא המציא איזו מכונה, וקיבל על כך פרס, והוא בא לספר לאביו בהתפארות על כך. אמר לו אביו, ברצוני לראות את המכונה הישנה. כאשר הוא הסתכל, הוא אמר לבנו לאחר דקה או שתיים, תשמע, את הכפתור הזה פה, צריך להעביר לשם. ואת הכפתור ההוא, להעביר לשם, ואז תיפתר הבעיה.

בנו המדען, נדהם. זאת בדיוק היתה ההמצאה שלו. הוא עבד על זה מספר שנים. ואילו אביו, שהיה יושב אך ורק על התורה ועל העבודה, בתוך דקה או שתיים, עלה על העניין, כיצד אפשר לפתור את הבעיה.

ככה שמבחינת הכשרונות, אין מה להשוות. אלא מאי, את המדעים שלהם, אנחנו לא מחשיבים. איננו רוצים לבזבז זמן, על כל הדברים האחרים. התורה היא חיינו ואורך ימינו, אנו משקיעים את עצמינו בתורה הקדושה. אולם מבחינת הכשרונות וההבנה, צריכים לדעת כי אין מה להשוות, בין ההבנה שלנו לבין ההבנה שלהם, רק שלצערנו הם אינם מעריכים זאת.

במחשבה שנייה, יתכן שחלקם יודעים וחורקים שן. בני תורה שלמדו גמרא והתקלקלו, עברו לסטרא אחרא בעוה"ר, הם הכי מוכשרים אצלם...

מסבה נוספת אנחנו מתרחקים כיום מכל ה'מדעים' שלהם, כי אוניברסיטה ומדע וכל שם אחרון וחניכה דאית להו, ספרי מדע וכו', שם

לשיטתם העיקר היא המחשבה הכוונה והשכל וכו'. עסקו בכל מיני חכמות. אולם כאשר הגיעה שעת המבחן, הם הראשונים אשר פשטו זאת מעליהם, והמירו את דתם. למרות שבכל הזמן הזה שלפני כן, הם חקרו את האמונה וכו'. הרי זה אומר דרשני.

ולא כן הנשים ופשוטי העם, שאמונתם היתה רק בקבלה מאבותיהם בלבד, שמסרו נפשם על קדושת השם. התמימים, החזיקו מעמד.

והוא מוסיף בזה"ל, אליכם אישים אקרא. מגולת ספרד אני, אשר גורשנו בעונותינו הרבים והעצומים. ורוב המתפארים בחכמה, וכמעט כולם, המירו את כבודם ביום מר. והנשים ועמי הארץ, מסרו גופם וממונם על קדושת בוראם.

א"כ דוקא הצ'חצ'חים, דוקא האנשים הפשוטים, הם שעמדו במבחן. דוקא אלה, הם עם ישראל, אלה הממשיכים. ודוקא אלה אשר כביכול מחוכמים וכו', אזי הם עושים כל מיני חשבונות, אם לא משתלם להם, האמונה שלהם רופפת, א"כ הם אינם שייכים בחוזק לעם ישראל.

וזאת מדובר, לגבי אנשים אז, שהם עדיין בגדר שומרי תורה. ק"ו בן בנו של ק"ו לגבי השמאלנים בזמנינו, איזו תקוה ישנה, שתהא המשך היהדות מהם? א"כ הדבר ברור, כפי המשל שאמר החזון אי"ש בזמנו, כי ישנה ספינה טעונה, וישנה ספינה שאיננה טעונה, שהגמרא אומרת שזכות הטעונה לעבור בראשונה. א"כ בודאי כי דרכנו בלבד היא דרך האמת, ובה נמשיך ונלך עד ביאת גואל צדק, אבי"ר.

בשבח המודעות שפורסמו בעניין שלא לשיר 'לכבוד התנא האלוקי' בפת"ח, אלא האלוקי בחירק.

ישנו עוד דבר אחד, שברצוני להזכיר.

הדפיסו ופירסמו מודעות בעש"ק זו – אשריו ואשרי חלקו של מי שהדפיס את המודעות הללו, וצריכים לפרסם זאת עוד יותר [מצורף בסוף החוברת, בעמוד 26] – תחת הכותרת 'לכבוד התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי'.

נרדף לכפירה ולזמה. רח"ל. דור המבול, דור הפלגה.

בכל אופן שלא יתנשאו ויתרברבו באקדמיות שלהם, כי בד"ת אנחנו 'מתקדמים' הרבה יותר מהם...

כך הוא כלפי בני התורה. וכלפי האנשים הפשוטים, צריכים לדעת להשוות זאת למובא לגבי תקופת גירוש ספרד, למרות שהדבר אינו ממש דומה.

הרי בתקופת גירוש ספרד, היו רבים אשר בעוה"ר המירו את דתם, או שכלפי חוץ בלבד היו אנוסים. אומר מהר"ר יוסף יעבץ בספרו אור החיים – שיש לו פירוש ידוע על מסכת אבות – כי כל אלה אשר נכנעו לאומות העולם, אלה המירו את כבודם, דהיינו שהשתמדו, כולם היו אלה אשר התעסקו בפילסופיא. אולם האנשים הפשוטים, הם אלה אשר מסרו את עצמם על קדושת השם. יוצא כי מי שמחזיק את היהדות, הם דוקא האנשים הפשוטים.

זהו כפי שהגרא"מ שך זצ"ל אמר בזמנו, 'במה אתם יהודים?' הוא הפנה שאלה זו לאנשי הקיבוצים, שהותירה אותם מאובנים.

אקרא בפניכם מן המובא ב'תולדות המחבר', לספרו של הרב יוסף יעבץ, הנקרא בשם אור החיים.

כתוב עליו שם כך, כן קורא הוא תַּגֵּר, נגד אותם מתורבתים ומשכילים, העוסקים בחכמות חיצוניות ועוזבים לימוד התורה, שהיא היחידה שמקרבת את האדם להכרת ה' ועבודתו. ומוכיח מן הכתוב ומן הסברא, כי אלו שרוצים להתקרב אל ה' על ידי חקירות פילסופיות וחכמות זרות, נכשלים בדרכם, ויוצאים לתרבות רעה וכו'.

רבינו יוסף מוסיף ומודיע נחרצות, שכל אותם יהודים שאמונתם באה מכוח החקירה – בזמנו בספרד למדו הרבה פילסופיא, התעסקו הרבה עם פילסופיא ולא עם התורה – הם המה היו הראשונים שהמירו דתם ביום זעם.

כי פילסופיא, זה כביכול בא לחזק את האדם, חקרו בענייני שרשי האמונה וכו', כביכול, עד כדי כך שהם זלזלו בעניין קיום המצוות, כי

לאחר בירור ארוך רחב ומעמיק, (שערי יצחק מוצש"ק נשא התשפ"א) – דיברנו אז לגבי הנושא הזה, לגבי אסון מירון. הוא ציין רק שיעור אחד, זאת הפעם הראשונה שדיברתי על כך, אולם האמת היא שאח"כ דיברתי על העניין כמה וכמה פעמים ועיין שיעור מוצש"ק בהעלותך, ומוצש"ק חוקת ובלק, שנת התשפ"א.

אסור באיסור חמור לזמר "לכבוד התנא האלוקי" בפתח, דהוא חירוף וגידוף, וח"ו לומר כן, וכזאת לא יעשה.

בואו ונשמע לזעקת רשב"י, חידלו לכם מן אדם אשר נשמה באפו. השנה מפסיקים את החרפה, ומזמרים "התנא האלוקי" בחיריק. והשי"ת יסיר חרון מעמו.

כבר ביארנו זאת מספר פעמים, וכעת זהו הזמן לעורר שוב על כך. לצערינו, אני מניח שישנם כאלה אשר לא ישמעו, אולם לכל הפחות נצא ידי חובת מחאה, לפחות אנחנו מוחים על כך, שלא תהא תביעה עלינו ששתקנו. כאשר האדם מוחה, כפי שכתוב לגבי עוזיה מלך יהודה, שנכנס להקטיר קטורת, והכהן הגדול מיחה בו. כבר כמעט עמד להיחרב כל העולם, שמים וארץ, אולם כיון שעזריהו הכהן מיחה בו, מאחר שהיתה מחאה, אזי שקטו שמים וארץ. כאשר העליתי בס"ד בנפלאות מתורתך הפטרת יתרו.

אם בעולם הזה ישנה מחאה, גם כאשר עושים דבר עבירה בפרהסיא, אזי מדת הדין אינה מענישה.

זהו חירוף וגידוף, להגיד 'לכבוד התנא האלקי', כמו 'אלוקי נצור לשוני מרע'. כביכול, עושים את רשב"י, אלוה שלי. רחמנא ליצלן. הגם שלא מתכוונים לכך, אבל עצם האמירה של חירוף וגידוף, זהו דבר חמור מאד. לכן, שכל אחד ישתדל בעצמו, וכן אם הוא שומע זאת, אולי לאט לאט הדברים הללו יחדרו לליבם, ושיהיה תיקון לעניין הזה. והשם ברוך הוא יסיר בקרוב חרון אפו מעמו ומנחלתו, אכי"ר.

שאלה מהקהל: אבל צ"ל 'האלהי' בה"א, לא האלקי?

תשובת מרן שליט"א: נכון. אמרתי לפי שיטתם. לצערי, להגיד 'האלהי', הם בודאי לא ישמעו לנו. לכן אמרתי, לפי מה שהם שרים.

*

שאלה מהקהל: מי שמחמיר לגבי תספורת, שלא להסתפר מפסח ועד שבועות, האם הוא יכול לשמוע שירים?

תשובת מרן שליט"א: על פי הסוד, העיקר הוא לגבי התספורת. ולגבי נישואין, נראה כי הדבר מותר. אבל בכל זאת, ישנן דעות שהחמירו גם בנישואין, וכל בכל ענייני השמחה. יש בכך כמה צדדים.

הודעה חשובה

שיעור זה הוקלד עפ"י שמיעה בעיקר, נערך והגה לפי הבנת העורך.

השיעור היה לנגד עיני מרן שליט"א קודם הוצאתו, הוסיף עניינים וציין מקורות, שיפר ותיקן דברים רבים, אולם מפאת העומס הרב המונח על כתפיו, נבצר ממנו לעבור הגהה מדוקדקת, להאיר ולהעיר בהרחבה כבשיעורים שעברו.

לאור האמור, בכל ספק או שאלה המתעוררת למעין בשיעור זה, יש לו לברר היטב את הדבר להלכה ולמעשה אצל מרן שליט"א.

הערות ותיקונים יתקבלו ברצון.

ניתן להקדיש כל שיעור להצלחה ולרפואה, או לעילוי נשמת. השם יוזכר בל"נ בתחילת השיעור מפי מרן הגאון שליט"א, וכן באמירת "מי שבירך" בסוף השיעור.

פרטים בטלפון: 050-4140741.

והתורמים והמסייעים להפצת התורה ולזיכוי הרבים, ימלא המקום ברוך הוא כל משאלות ליבם לטובה ולברכה, אכי"ר.

לְכַבֹּד הַתֵּנָא הַאֲלוּקֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּר יִזְחָא

לאחר בירור ארוך רחב ומעמיק
(שערי יצחק מוצי"ק נשא תשפ"א),

אסור באיסור חמור

לזמר "לכבוד התנא האלוקי" בפתח

דהוא חירוף וגידוף וח"ו לומר כן
וכזאת לא יעשה

בואו ונשמע לזעקת רשב"י

חידלו לכם מן אדם אשר נשמה באפו

**השנה מפסיקים את החרפה
ומזמרים "התנא האלוקי" בחיריק**

והשי"ת יסיר חרון מעמו
המעוררים